

המכללה האקדמית ת"א-יפו

בית הספר למדעי ההתנהגות

עבודת גמר בסמינר "הומופוביה"

"גברי זה הכי קרבי, אחי":

**הומופוביה בקרב חיילים גברים הטרוסקסואלים בצה"ל וזיקתה
לאימוץ תפיסת אידיאולוגיה גברית מסורתית.**

מנחה: ד"ר עופר פיין

מגישים: ראובן זהבי-

נופר בלנק-

תוכן עניינים

3	תקציר
3	מבוא
4	סקירה ספרותית
8	השערות המחקר
9	שיטה
9	נבדקים
9	כלים
12	הליך
13	ממצאים
19	דיון ומסקנות
24	ביבליוגרפיה
24	מקורות בשפה העברית
24	מקורות בשפה האנגלית
28	מקורות אינטרנטיים
29	נספחים
29	נספח 1- פתיח
30	נספח 2- שאלון פרטים דמוגרפיים
30	נספח 3- סולם קינזי
31	נספח 4- תיאור מקרה
32	נספח 5- שאלון הומופוביה
33	נספח 6- שאלון אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית
34	נספח 7- אישור ועדת האתיקה

תקציר

אלימות פיזית ומילולית בכלל וכזו הנוכחת על רקע נטייה מינית בפרט, הינה תופעה נחקרת ונפוצה בספרות המקצועית של ימינו. בישראל, מדינה בעלת מאפיינים מיליטריסטיים מובהקים, התופעה אף ניכרת בתוך שורותיו של המוסד הצבאי המחייב במדינה, הלוא הוא צה"ל. אולם, המחקר שהתבצע בתחום עד כה על הקשר בין צה"ל לבין תופעת ההומופוביה הינו מוגבל למדי בהיקפו. אי לכך, מן הראוי לבחון מהי הזיקה בין האקלים החברתי-מיליטריסטי השורר בחברה הישראלית, לבין התהוותה והתפתחותה של תופעת ההומופוביה. בנוסף, בעקבות העובדה שלא קיימים מחקרים המצביעים על קשר ישיר בין רמות ההומופוביה לבין סוג השירות הצבאי, קשר זה נבחן במחקר הנוכחי באמצעות מודל תיווכי. כלומר, על-פי מודל זה, הקשר בין אופי השירות הצבאי לבין רמת ההומופוביה יתקבל באמצעות תיווך של המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבחון את הקשר בין 'אופי השירות הצבאי' (קרבי/לא קרבי) לבין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ואת הקשר בין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' לבין רמות ההומופוביה בקרב חיילים גברים הטרוסקסואלים, וכך לבסס את המודל התיווכי המקשר בין 'אופי השירות הצבאי' לבין רמות ההומופוביה. במחקר נבדקו חיילים הטרוסקסואליים בשירות סדיר בצה"ל (N=85) אשר נדגמו בשיטת 'נורות' על בסיס התנדבותי. בניגוד להשערת המחקר הראשונה, לא נמצאו הבדלים מובהקים ברמות ההומופוביה בין קבוצות המחקר השונות. לעומת זאת, נמצא קשר חיובי בין רמת ההומופוביה של הנבדקים לבין מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' שלהם, וזאת בהתאם להשערת המחקר השנייה. לבסוף, השערת המודל התיווכי אוששה באופן חלקי בלבד, שכן הקשר בין 'אופי השירות הצבאי' לבין רמת ההומופוביה הכללית ורמת ההומופוביה בתת הסולם 'הימנעות' אכן נמצא כמתווך על ידי רמות 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית'. עם זאת, הקשר בין 'אופי השירות' לבין 'רמות ההומופוביה' בתתי הסולמות 'אגרסיביות' ו'נגטיביזם קוגניטיבי' לא נמצא כלל.

מבוא

"בינואר 2008 שירתי כטוראי בגדוד מחסומים בעוטף ירושלים ולילה אחד הוצבתי יחד עם עוד חבר, גם הוא הומו, במחסום 'שועפט'. חיילים הבודקים במחסום חייבים בגיבוי של מג"ב, אבל כשהתברר למג"בניקים שאנחנו הומואים, הם נעלמו מהמחסום והשאירו אותנו לבד. היינו שני חיילים צעירים ולא מנוסים לבד אל מול מאות פלסטינים במחסום, בצורה שמסכנת את חייו ומנוגדת לנהלים. באותה תקופה השטח היה 'חס', בגלל מותה בנסיבות מסתוריות של ילדה פלסטינית באזור, מוות בו התושבים האשימו את צה"ל. כשניסינו לגשת אל חיילי המג"ב שאמורים היו לשמור עלינו, הם התחילו לקלל בקללות הומופוביות ולאיים. אחד מהם שבר לי כוס על הראש. ברחנו משם לכיוון המחסום, שם מצאנו את עצמנו מוקפים באנשים זועמים עם אלות וכלי נשק מאולתרים. הצלחנו לחלץ את עצמנו ולהבריח את ההמון על ידי איום עם הנשק. עשינו ניסיונות נואשים ליצירת קשר עם המפקדים שלנו, אבל נתקלנו באדישות ובהוראה לחזור למחסום" (שילה ואחרים, 2011).

המקרה של גיא (שם בדוי), שצוטט מתוך מחקרו של ארגון הנוער הגאה 'איגיי' (שם), ממחיש את סכנת האקלים ההומופובי שמאפיין את הצבא הישראלי. מחקר קודם שנעשה על-ידי הארגון בשנת 2006 חשף כי חיילי צה"ל להט"בים¹ נחשפים לאקלים הכולל אלימות מילולית, פיזית ומינית בתדירות גבוהה אשר זוכה להתעלמות מצד מפקדים וחיילים כאחד. ממצא זה הוצג בפני הרמטכ"ל וגורמי צה"ל נוספים ולאורם הוחלט לשלב תכנים הקשורים לנטייה מינית כחלק מהכשרת מפקדים. יצוין כי מן המחקר החדש עולה, כי למרות שיתוף הפעולה הנרחב בין צה"ל

¹ שם כולל ללסביות, הומואים, טרנסגינדרים וביסקסואלים.

לקהילת הלהט"ב, לא חל שיפור של ממש בתחושותיהם של חיילים הומוסקסואלים. רובם המכריע של המפקדים והחיילים (70% ו-86% בהתאמה) מתעלמים למשמע הערות הומופוביות ביחידות ואף משתתפים בצחוק ובלעג דרך שימוש בשיח הומופובי. עם זאת, בקרב מפקדים חל שיפור משנת 2006 באופן התגובה להערות הומופוביות, בין היתר בזכות ימי עיון וסדנאות בנושא שקשייהם של חיילים להט"בים בצה"ל, שהועברו למפקדים, לחיילים ולקב"נים על ידי ארגון חוש"ן.²

על פניו, נראה כי לצה"ל מיוחסת תדמית נאורה ומתקדמת במיוחד, שכן מזה שנים מגויסים לשורותיו חיילים וחיילות שאינם הטרוסקסואלים ולאחרונה אף פורסם כי הארגון מביע נכונות עקרונית לגייס נערה טרנסג'נדרית (בוחבוט, 2013). אולם, ממצאי המחקר החדש מראים כי 40% מהחיילים משתתפי המחקר **הוטרדו מילולית** בשל נטייתם המינית, 20% ציינו כי **הוטרדו מינית באופן מוחשי** וכ-4% מהחיילים דיווחו כי חוו **אלימות גופנית** בשל נטייתם המינית. ממצאים אלו מחזקים את חשיבותם של מחקרים אמפיריים אשר בוחנים את תופעת ההומופוביה בצה"ל. במחקר הנוכחי, אנו מבקשים להוסיף לידע הקיים בנושא, דווקא מתוך הפניית המבט אל ההבדלים בין חיילים קרביים ולא קרביים. ישראל הינה מדינה בעלת מאפיינים מיליטנטיים מובהקים, אך ניכר כי המחקר שהתבצע עד כה על הקשר בין צה"ל לבין הומופוביה הינו מוגבל למדי בהיקפו. אי לכך, מן הראוי לבחון מהי הזיקה בין האקלים החברתי-מיליטריסטי השורר בחברה הישראלית, לבין התהוותה והתפתחותה של תופעת ההומופוביה. בנוסף, בעקבות העובדה שלא קיימים מחקרים המצביעים על קשר ישיר בין רמות הומופוביה לבין סוג השירות הצבאי, קשר זה יבחן באמצעות **מודל תיווכי**. כלומר, על-פי המודל שיצרנו במחקר זה, הקשר בין אופי השירות לבין רמות ההומופוביה יתקבל באמצעות תיווך של המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. מטרת המחקר הנוכחי הינה לבחון את הקשר בין 'אופי השירות הצבאי' (קרבי/לא קרבי) לבין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ואת הקשר בין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' לבין רמות ה'הומופוביה' בקרב חיילים גברים הטרוסקסואלים, וכך לבסס את המודל התיווכי המקשר בין 'אופי השירות הצבאי' לבין רמות ה'הומופוביה'.

סקירה ספרותית

מגמת האפליה, העוינות והדעות הקדומות כלפי הומוסקסואלים הינה תופעה שכיחה למדי באזורים שונים בעולם (Berrill, 1990). תופעה זו מעוררת דאגה ומחייבת התייחסות בשל השלכותיה, הן הפיזיות והן המנטאליות, על קורבנותיה. למעשה, למעלה מ-90% מאוכלוסיית ההומוסקסואלים (גברים ונשים) מדווחים שהיו מטרות להתעללות מילולית ולאיוס ויותר משליש מדווחים שחוו אלימות על רקע נטייתם המינית (Fassinger, 1991). בארה"ב למשל, בנוסף לאפליה על רקע פוליטי, מיעוטים מיניים מהווים מטרה לאגרסיביות ועוינות (Katz-Wise & Hyde, 2012). פשעי השנאה נגד קבוצת המיעוט המיני היוו כ-18.6% מכלל קורבנות פשעי השנאה ב-2010, כאשר רוב (58%) פשעי שנאה אלו בוצעו במכוון כנגד הומוסקסואלים גברים (Federal Bureau of Investigation, 2011).

² חינוך ושינוי – מרכז החינוך וההסברה של קהילת הלהט"ב.

שכחותם של גילויי ההומופוביה בחברה הביאו חוקרים רבים לעסוק בהשלכות הפסיכולוגיות של האפליה, הדעות הקדומות והעוינות על מיעוטים מיניים (Allen & Oleson, 1999; Lebson, 2002). כמו כן, מחקרים רבים מתמקדים בקשר בין משתנים מסוימים לבין אוכלוסיות המציגות עמדות והתנהגויות הומופוביות (Davies, 2004; Murphy, 2006). המחקר האמפירי בנושא **עמדות שליליות כלפי הומוסקסואלים** צבר תאוצה כאשר ווינברגר (Winberger, 1972) תבע את המונח 'הומופוביה'. הגדרה זו התייחסה לתחושת האימה שחווים הטרנסקסואלים כאשר הם מצויים בקרבת הומוסקסואלים, כמו גם את חווית הפחד הלא רציונאלי, השנאה וחוסר הסבלנות של פרטים הטרנסקסואלים כלפי גברים ונשים הומוסקסואלים. כך, הוטמע המונח **הומופוביה** כחלק מן השיח האקדמי ובקרב הציבור הכללי, כמונח המציין עמדות שליליות כלפי הומוסקסואליות. עם זאת, מונח זה ספג ביקורת רבה מצד האקדמיה אשר גרסה כי עמדות שליליות לא בהכרח נוצרות מפחד וכי הומופוביה אינה מתאימה להגדרה הקלינית של 'פוביה' לפי קטגוריית האבחון של ה-APA (Rye & Meaney, 2010). במקביל, חברי הקהילה הלהט"בית הציעו את המונח '**הטרנסקסויזם**' (lesbians respond, 1972) על-מנת לתאר את הדיכוי הממסדי של הומואים ולסביות, המבוסס על האמונה הרווחת שהטרנסקסואלים הם 'טובים יותר' מהומוסקסואלים. שני המונחים אומנם מתייחסים לתגובות השליליות המכוונות כלפי הומוסקסואליות, אך השניים נבדלים בהתייחס למקור התגובות: פחד-מקרה של הומופוביה ואילו אמונות משותפות-מקרה של הטרנסקסויזם. עוד יצוין, כי בעוד שבמונח 'הומופוביה' נעשה שימוש נרחב, במונח 'הטרנסקסויזם' נעשה שימוש מועט יחסית (Rye & Meaney, 2010).

הודסון וריקטס (Hudson & Ricketts, 1980), גרסו כי יש להבחין בין תגובות שליליות כלפי הומוסקסואלים באופן כללי, עבורן הם תבעו את המושג 'הומונגטיביות', לבין 'הומופוביה', המתייחסת לתגובות המבוססות על פחד לא רציונאלי של יחידים כלפי הומוסקסואלים. הרק (Herek, 2000; Herek, 2004) הציע את המונח 'דעה מינית קדומה' (*Sexual prejudice*), הטומן בחובו את כל סוגי הדעות הקדומות כלפי הומוסקסואלים, לסביות, ביסקסואלים וטרנסג'נדרים. מונחים אחרים (כגון 'הטרונטריות', 'הטרונורמטיביות') השתמשו אף הם באוצר המילים האקדמי, אך נראה כי השימוש בהם נעשה באופן פחות עקבי מהשימוש במונח 'הומופוביה' (Rye & Meaney, 2010). בעשרים השנים האחרונות, הומופוביה התגלתה כמנבא חשוב לעמדות ולהתנהגויות שליליות כלפי גברים הומוסקסואלים, כגון: פחד, כעס, אפליה ואלימות (Barron et al., 2008). במשך הזמן, המושג הורחב וכיום ניתן להתייחס למספר היבטים כוללניים שלו, בין היתר: קוגניטיבי, רגשי והתנהגותי (Wright, Adams, & Bernat, 1999).

על אף ההתקדמות הרבה במחקר האקדמי בנושא ההומופוביה, בישראל טרם נערך מחקר כולל על היקפה ורמתה של התופעה המדאיגה (Fein, in preparation). יש לציין, כי בעקבות שינויי חקיקה בישראל, אפליה מינית הוצאה אל מחוץ לחוק וכן התיקונים לחוק 'איסור לשון הרע' והחוק לימניעת הטרדה מינית' אוסרים על ביטויים המבזים אנשים בשל נטייתם

המינית. שינויים ותיקונים אלו אמנם הביאו לשיפור מעמדם המשפטי של לסביות והומואים בישראל, אך מיותר לציין כי מעמדה של אוכלוסייה זו רחוק מלהיות שווה לזכויותיהם הבסיסיות של שאר אזרחי ישראל. כמו-כן, מקרי ההומופוביה בישראל ממשיכים להתקיים, חלקם אף בקרב מוסדות המדינה. על כן, קיימת חשיבות רבה למחקר בנושא ההומופוביה בכלל ועל מאפייניה הייחודיים בחברה הישראלית בפרט, וזאת על-מנת לקדם את המאבק כנגדה.

למרות שהגורמים להומופוביה אינם ברורים דיים, מחקרים מצביעים על קשר בין הומופוביה ומגדר בכלל והומופוביה וגבריות בפרט (McDermott et al., 2013). באופן כללי, נראה כי גברים מדווחים על עמדות שליליות כלפי הומוסקסואלים יותר מאשר נשים (Whitley & Bernard, 2009) וכי הומופוביה נמצאה קשורה לכעס של גברים כלפי גברים הומוסקסואלים ופחות כלפי נשים לסביות (Nagoshi et al., 2008). יתרה מכך, מחקרים מצביעים על כך שגברים נמצאים בסבירות גבוהה יותר להיות אלימים הן כלפי גברים הומוסקסואלים והן כלפי נשים לסביות, וזאת בהשוואה לנשים (Berrill, 1990).

הסבר אפשרי להבדלים מגדריים אלו הינו צורתה הדומיננטית של גבריות בחברה המערבית, הלוא היא **הגבריות ההטרוסקסואלית**, כמו גם הלחץ לקונפורמיות מגדרית, תחתיה נתונים בעיקר גברים (Herek, 1986). כלומר, התפקיד המגדרי מהווה גורם חשוב בהתפתחותה ושכיחותה של הומופוביה בקרב גברים. ואכן, חוקרים מצאו כי גברים שמפנימים סטריאוטיפים נוקשים, מסורתיים ושוביניסטיים של תפקידי הגבריות, עשויים לראות בהומוסקסואלים כאיום לתפיסת הגבריות המסורתית ההטרוסקסואלית (Herek, 1986; Parrott, 2009). לדוגמה, נמצא קשר בין הפחד של גברים הטרוסקסואלים מפני תכונות והתנהגויות נשיות בעצמם ובאחרים, לבין עמדות שליליות כלפי הומוסקסואלים (Wilkinson, 2004). מחקר נוסף שתפעל איום מצבי על הגבריות של משתתפיו מצא כי משתתפים חוו עלייה ברגש השלילי כלפי הומואים נשיים, אך לא כלפי הומואים גבריים (Glick et al., 2007). **ממצאים אלו עשויים להצביע על כך שנשיות נתפסת כתכונה לא רצויה בקרב גברים**. חוקרים נוספים (Theodore & Basaow, 2000) הראו כי החשיבות שגברים ייחסו לגבריותם וכן הפער בין תפיסתם אותה ל'אידיאל חברתי', ניבאו היטב עמדות אנטי הומוסקסואליות מצדם. כלומר, גברים בעלי פער גדול יותר בין תפיסת גבריות ובין האידיאל החברתי לגבריות הראו רמות הומופוביה גבוהות יותר. אולם, ממצא זה אותגר על ידי פיין (Fein, in preparation), אשר מצא כי דווקא התופסים עצמם כגבריים יותר, הראו יותר הומופוביה מאלו אשר תופסים עצמם כנשיים. במחקרו, הציג פיין (שם) מודל אינטגרטיבי להסבר ההומופוביה הגברית כלפי גברים הומוסקסואלים, אשר מתבסס על הפער שבין האידיאל הגברי, כפי שמתעצב על ידי האקלים החברתי, לבין התפיסה העצמית של גברים לגבי גבריותם. ההשוואה שנעשת על-ידי הגבר בין שתי תפיסות אלה, עשויה להוביל לפער בין המצב הרצוי למצוי ובהתאם לכך, לתפיסה של גבריות נשית כאיום על האגו וכך להוביל להומופוביה.

'אידיאולוגיה גברית' (Sinn, 1997), כביטוי של המידה בה מאמץ הפרט נורמות

מסורתיות של תפקידים גבריים, נמצאה כמנבאת הומופוביה (Whitley, 2001; Wilkinson,)

(2004), וכך גם היצמדות לתפקידי מגדר גבריים מסורתיים (Weinberger & Millham, 1979). אולם, יש להדגיש כי אידיאולוגיה גברית אינה מדד לאיכות הגבריות עצמה (Sinn, 1997) אלא ביטוי לסטנדרטים וציפיות לתפקידי הגבריות המסורתית ברוב העולם (Pleck, 1995). זאת ועוד, היא מבוססת על נורמות אבסולוטיות למושג הגבריות ולא על נורמות הקיימות ביחס לנשים (Sinn, 1997). האוניברסליות של ה'אידיאולוגיה הגברית' קשורה בעובדה שגברים מבצעים תפקידים חברתיים דומים בתרבויות רבות בעולם לרבות הולדה (אב), אספקה (פרנסה) והגנה (צבא). יחד עם זאת, קיימות וריאציות בכל הקשור לאימוץ 'אידיאולוגיה גברית' בהתאם למשתנים דמוגרפים שונים (Levant et al., 2010).

בישראל, שהחברה בה הינה בעלת מאפיינים מיליטריסטים, תרומתו העיקרית של האזרח היא שירותו הצבאי ונכונותו להגן על המדינה (ששון-לוי ולוי, 2005). אזרחות אידיאלית במדינה בעלת מאפיינים מיליטריסטיים שכאלו הינה **אזרחותו של החייל הקרבי**. תפיסת האזרחות מיוצרת בין היתר על-ידי תהליכי חיברות המציגים לנוער סדר חברתי היררכי ברור, שבראשו ניצב הלוחם. חיברות זה, הנעשית למשל בבתי-הספר, בחוגי ההכנה לצבא, באמצעי התקשורת השונים ואף בתוך המשפחה, מציגה את החייל הקרבי כאידיאל חברתי עבור כלל האוכלוסייה היהודית בישראל. השירות הצבאי הוא המגדיר את גבולות השייכות לקולקטיב, שכן מרכזיותו של הצבא בעיצוב הזהות משפיעה גם על עיצוב זהותם של אלו שאינם מתגייסים לשירות צבאי ואף על זהותם של הנמצאים מחוץ למעגל הצבאי. כלומר, כולם מכוננים זהויות המתייחסות לגבריותו של החייל. עוצמתו של אתוס הקרביות המבטיח כינון גבריות דומיננטית ושייכות למדינה ניכרת בכך שאתוס זה ניכר כחוצה גבולות אתניים ומעמדיים. לפי קפלן ובן-ארי (Kaplan & Ben-Ari, 2000), השירות הקרבי מציע לנערים מסלול שבאמצעותו הם יכולים להוכיח את גבריותם, וזאת על-ידי תהליכי התבגרות ועמידה במבחני גבריות, הכוללים שליטה ברגשות, אגרסיביות, כוח סבל פיזי ונפשי ושליטה טכנולוגית. כך, הלוחם מוכיח לא רק את היותו אזרח אלא גם את היותו גבר הטרוסקסואל.

יש להדגיש, כי ההבחנה בין שירות קרבי ובין שירות לא קרבי מהווה הבחנה מרכזית בשיח החברתי בישראל (שם), שכן חיילים המשרתים בשירות קרבי מסכנים את חייהם באופן יומיומי, דבר הזוכה להוקרה נרחבת בקרב הציבור. הצבא בישראל עדיין מהווה מוסד תרבותי מרכזי להבניית גבריות הגמונית בקרב קבוצות שונות, כשהאידיאל הגברי כולל תכונות, כגון: עצמאות, לקיחת סיכונים, רציונליות, אגרסיביות והטרוסקסואליות (Connell, 1995). לעתים קרובות, מתארים החיילים הקרביים את עצמם כ'גבריים' על-ידי שימוש בהשוואתם להתנהגות 'בלתי-גברית', כמו זו המאפיינת נשים והומוסקסואלים ואת 'ההתנהגות' שאיננה קרבית, באמצעות מונחים מנוגדים של ילדותיות או נשיות (Ben-Ari, 1998). ביחידות הקרביות, כארכיטיפים של הארגון הצבאי, מבחן הגבריות האולטימטיבי הוא מבחן הקרב (Badinter, 1995) וגרסתה הספציפית של הגבריות, אליה נחשפים החיילים, היא הגרסה ההטרוסקסואלית.

הגם שישראל הינה מדינה בעלת מאפיינים מיליטנטיים מובהקים, ניכר כי המחקר שהתבצע עד כה על הקשר בין צה"ל לבין הומופוביה הינו מוגבל למדי בהיקפו. אי לכך, מן הראוי לבחון מהי הזיקה בין האקלים החברתי-מיליטריסטי השורר בחברה הישראלית, לבין התהוותה והתפתחותה של תופעת ההומופוביה. בנוסף, בעקבות העובדה שלא קיימים מחקרים המצביעים על קשר ישיר בין רמות הומופוביה לבין סוג השירות הצבאי, במחקר הנוכחי קשר זה ייבחן באמצעות מודל תיווכי. כלומר, על-פי המודל שיצרנו במחקר זה, הקשר בין 'אופי השירות' ורמות ה'הומופוביה' יתקבל באמצעות תיווך של המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. מטרת המחקר הנוכחי הינה לבחון את הקשר בין 'אופי השירות הצבאי' (קרבי/לא קרבי) לבין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ואת הקשר בין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' לבין רמות ה'הומופוביה' בקרב חיילים גברים הטרוסקסואלים, וכך לבסס את מודל התיווכי המקשר בין 'אופי השירות הצבאי' לבין רמות ה'הומופוביה'.

השערות המחקר

ראשית, נשער כי קיים הבדל במידת ה'הומופוביה' בין חיילים 'קרביים' לבין חיילים 'לא קרביים'. תחזית זו נשענת על ההנחה לפיה גברים אשר משרתים שירות קרבי בצה"ל מפגימים סטראוטיפים גבריים נוקשים, מסורתיים ושוביניסטיים של תפקידי הגבריות ועל כן עשויים לראות בהומוסקסואליות כאיום לתפיסת הגבריות המסורתית ההטרוסקסואלית (Wilkinson, 2004). השערה זו תיבדק על-ידי ניתוח ציוני הקבוצות השונות בשאלון ה-HS (שאלון למדידת רמות הומופוביה), לבין משתנה 'אופי השירות' (קרבי/לא קרבי), וכן בין ציוני הנבדקים בקבוצות השונות בתתי הסלמות של שאלון ה-HS לבין משתנה 'אופי השירות'. בדיקה זו תתבצע בהתאמה גם בין ציוני הנבדקים בשאלון 'תיאור המקרה', לבין משתנה 'אופי השירות'. מבחינה אופרציונאלית, נשער כי קבוצת החיילים ה'קרביים' יקבלו בממוצע ציון גבוה יותר בשאלון הבדוק רמות הומופוביה מאשר קבוצת החיילים ה'לא קרביים'.

שנית, נשער כי קיים קשר חיובי בין מידת ה'הומופוביה' של הנבדקים לבין מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' שלהם. תחזית זו נשענת על הממצא כי 'אידיאולוגיה גברית מסורתית' מנבאת הומופוביה (Whitley, 2001; Wilkinson, 2004). השערה זו תיבדק על-ידי ניתוח ציוני הנבדקים בשאלון ה-HS ובשאלון 'ניתוח המקרה' לבין ציוני הנבדקים בשאלון ה-MRNS, אשר בודק את רמת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית'. מבחינה אופרציונאלית, נשער כי ככל שהנבדקים יפגינו אימוץ חזק יותר של 'אידיאולוגיה גברית מסורתית', כך בהתאמה הם יפגינו רמות 'הומופוביה' גבוהות יותר.

שלישית, נשער כי הקשר בין 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' של הנבדקים מתווך על-ידי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', כך שהקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' עובר דרך משתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', ואיננו ישיר. מכאן, ש'אופי השירות' קשור ל'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ו'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' קשור למידת ה'הומופוביה'. השערה זו תיבדק על ידי בחינת הקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין משתנה רמות ה'הומופוביה', לאחר ניכוי השפעת 'אימוץ

האידיאולוגיה הגברית המסורתית. מבחינה אופרציונאלית, נשער כי נבדקים 'קרביים' יפגינו רמות 'אימוץ אידיאולוגיה גברת מסורתית' גבוהות יותר, אשר בהתאמה יובילו לרמות 'הומופוביה' גבוהות יותר, וזאת בניגוד לחיילים ש'אינם קרביים'.

שיטה

נבדקים

לצורך גיוס נבדקים למחקר, בוצעה פנייה ל-104 חיילים גברים, המשרתים בצה"ל בשירות סדיר. הנבדקים נדגמו בשיטת דגימה לא הסתברותית, ונכללו במחקר נבדקים העומדים בקריטריונים של 'גבר', חייל ביסדיר ו'הטרסקסואל' בלבד. הנבדקים אותרו בשיטת הדגימה 'נוחות', על בסיס התנדבותי בתחנות רכבת במרכז הארץ, לצורך התאמה לשתי קבוצות. הראשונה, חיילים המשרתים 'שירות קרבי', והשנייה, חיילים בשירות ש'אינו קרבי'. הנבדקים אשר נכללו במחקר דיווחו על '**הטרסקסואליות באופן בלעדי**' בסולם 'קינזי' לבדיקת נטייה מינית. 19 נבדקים אשר לא עמדו בקריטריון ההטרסקסואליות, לא נכללו במחקר. לפיכך, המחקר הנוכחי התבסס על כ-85 חיילים גברים הטרסקסואליים המשרתים בצה"ל בשירות סדיר בגילאי 18-23 (M=20.34, Sd= 1.06). מתוכם, 43 נבדקים המשרתים בצה"ל בשירות קרבי, בגילאי 19-23 (M=20.34, Sd=1.08), ו-42 נבדקים המשרתים בצה"ל בשירות שאינו קרבי, בגילאי 18-22 (M=20.34, Sd=1.06).

כלים

Male Role Norms Scale (MRNS) - שאלון 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. השאלון פותח על-ידי Thompson & Pleck (1986) ומכיל כ-26 פריטים שעלו מניתוח גורמים של שאלון קודם (ה-Brannon attitudes toward masculinity scale) שהכיל כ-57 פריטים למדידת 'אידיאולוגיה גברית' (Brannon & Juni, 1984). השאלון מכיל פריטים המתייחסים לציפיותיהם של גברים אודות התנהגות גברית (Male Role Norms). לפי תימפסון ואחרים (Thompson et al., 1987), **השאלון אינו בא לבחון כיצד גברים מגדירים את עצמם, אלא כיצד היו מגדירים את תפקידי המגדר הגבריים באופן כללי בחברה כיום**. השאלון תורגם לעברית, ונמצא כבעל מקדם אלפא קורנבאך 0.90 עבור 26 פריטי השאלון המתורגמים (גד, 2012).

הנבדקים נדרשו לציין את מידת הסכמתם בשאלון על סולם ליקרט בעל 7 נקודות (1='מסכים בהחלט', 7='לא מסכים בהחלט') על אמרות כגון "הצלחה בעבודה צריכה להיות מטרה מרכזית בחייו של גבר". ציון ממוצע **נמוך** בשאלון מצביע על עמדה מסורתית יותר כלפי גבריות. ציונו של כל נבדק בשאלון חושב על-ידי מיצוע מידת הסכמתו עם כלל הפריטים, ועל כן טווח הציונים בשאלון נע בין 1 ל-7.

מחברי השאלון (Thompson & Pleck, 1986) זיהו דרך ניתוח גורמים 3 תתי סולמות נפרדים לנורמות גבריות. במחקר מקדים נמצאו תתי הסולמות הבאים: הראשון, '**סטאטוס**' (11

פריטים)- המודד את הצורך של הנבדקים בהשגת סטאטוס וכבוד מצד אחרים. לדוגמא, "גבר צריך תמיד לשדר מראה בטוח גם אם אינו מרגיש כך". השני, 'קשיחות' (8 פריטים)- המודד את האמונות לפיהן גברים צריכים להיות חזקים באופן מנטאלי, רגשי וגופני, ולא להישען על איש מלבד עצמם. לדוגמא, "במצבים מסוימים, גבר צריך להשתמש באגרופיו, גם אם אשתו או חברתו מתנגדת". השלישי, 'אנטי נשיות' (7 פריטים)- המודד את אמונות הנבדקים לפיהן גברים צריכים להימנע מפעילויות נשיות. לדוגמא, "אני חושב שזה די טיפשי או מביך אם חבר יבכה בגלל סצנת אהבה בסרט". ציוני שלושת הסולמות נמצאו במתאם גבוה זה עם זה (Whitney, 2001).

עדות לגבי מהימנות השאלון סופקה על-ידי החוקרים (Thompson et al., 1992), אשר דיווחו על מתאם בין ציוני שאלון MRNS לבין שאלון 'עמדות כלפי נשים', וכן בין ציוני שאלון MRNS לבין שאלון 'דחק בעקבות תפקידי מגדר גבריים'. במחקר נוסף (Fischer et al, 1998) דווח על מקדמי אלפא של 0.81 לפירטי תת הסולם 'סטאטוס', 0.74 לפירטי תת הסולם 'קשיחות', 0.76 לפירטי הסולם 'אנטי נשיות', ומקדם עקיבות פנימית של 0.86 עבור הסולם כולו (Thompson & Plesck, 1995). כמו כן נמצא כי ה-MRNS מנבא הומופוביה (Strak, 1991), סקסיזם עוין, מיניות גברית (Davies, 2004) ואינטימיות מועטה בין בני אותו המין (Thompson, 1990).

במחקר הנוכחי סולם MRNS נמצא כבעל מקדם אלפא קורנבאך של 0.86 עבור 26 פירטי השאלון, כאשר החישוב בוצע על בסיס תשובותיהם של 73 נבדקים שמילאו את כלל ההיגדים והחסיר 12 נבדקים אחרים שהיגד אחד או יותר בשאלונים נותר ריק. בהליך שנועד לבדוק כיצד תושפע המהימנות במידה ויוסרו פריטים מסוימים מהשאלון (Coronbach's Alpha if item Deleted), נמצאה השפעה זניחה בלבד להסרת הפריטים מן החישוב, ולכן הוחלט להותיר את כלל הפריטים המקוריים בשאלון, כאשר ממוצע עבור פריט בשאלון נמצא 3.763 וסטיית תקן 0.84.

בעבור שלושת תתי הסולמות של השאלון, נמצא מקדם אלפא קורנבאך של 0.73 עבור תת הסולם 'סטאטוס', עם ממוצע 3.73 וסטיית תקן 0.997 עבור 11 פירטי תת הסולם, מקדם אלפא קורנבאך של 0.613 עבור תת הסולם 'קשיחות', עם ממוצע 3.45 וסטיית תקן 0.888, עבור 8 פירטי תת הסולם ומקדם אלפא קורנבאך של 0.461 עבור תת הסולם 'אנטי נשיות', עם ממוצע 4.17 וסטיית תקן 0.91 עבור 7 פירטי תת הסולם. בהליך שנועד לבדוק כיצד תושפע המהימנות במידה ויוסרו פריטים מסוימים מהסולמות (Coronbach's Alpha if item Deleted), נמצאה השפעה זניחה בלבד להסרת הפריטים מן החישוב, ולכן הוחלט להותיר את כלל הפריטים המקוריים בעבור תתי הסולמות השונים בשאלון.

Homosexuality Scale (HS) - שאלון רמות הומופוביה. השאלון פותח על-ידי Wright, Adams & Bernat (1999) על מנת למדוד עמדות שליליות כלפי הומואים ולסביות, כפי שהם באים לידי ביטוי ברמה הקוגניטיבית, ההתנהגותית והרגשית. הנבדקים נדרשו לציין את מידת הסכמתם עם 25 פירטי השאלון, על גבי סולם ליקרט של 5 נקודות (1='מסכים בהחלט', 5='לא מסכים בהחלט'). לדוגמא, "הומואים עושים אותי עצבני". חלק מפרטי השאלון בוחנים התחמקות חברתית והתנהגות אגרסיבית כלפי הומואים ולסביות, וזאת בניגוד לשאלונים אחרים המודדים

הומופוביה (Fischer et al, 2011). ציון ממוצע גבוה בשאלון מצביע על רמות הומופוביה גבוהות. ציונו של כל נבדק בשאלון חושב על-ידי מיצוע מידת הסכמתו עם כלל פרטי השאלון, ועל כן טווח הציונים עבור השאלון נע בין 1 ל-5. לשאלון מקדם אלפא של 0.94, ומהימנות 'מבחן חוזר' של 0.96 לאחר כשבוע. כמו כן, נמצא מתאם של 0.66 בין ה-HS לבין אינדקס ההומופוביה IHP, מה שמחזק את תוקף המבנה של השאלון. השאלון תורגם לעברית על-ידי פיין (גד, 2012) ונמצא כבעל מקדם אלפא קורנבאך של 0.914 בגרסתו המתורגמת.

ה-HS מכיל שלושה תתי סולמות: הראשון, 'נגטיביזם קוגניטיבי' (5 פריטים), המסביר כ-4.77% מהשונויות הכלליות. לדוגמא, "הומוסקסואליות מקובלת עליי". השני, 'הימנעות' (10 פריטים), המסביר כ-40.88% מהשונויות הכלליות. לדוגמא, "הומואים עושים אותי עצבני". השלישי, 'אגרסיביות' (10 פריטים), המסביר כ-23.05% מהשונויות הכלליות. לדוגמא, "אני צוחק על הומואים ומספר עליהם בדיחות". נמצא מתאם שלילי בין ה-HS לבין שנות ההשכלה של הנבדק. מתאם זה מוסבר על-ידי החוקרים בכך שהשכלה יכולה להפחית הומופוביה (Wright et al, 1999).

במחקר הנוכחי סולם HS נמצא כבעל מקדם אלפא קורנבאך של 0.905 עבור 25 פירטי השאלון, כאשר החישוב בוצע על בסיס תשובותיהם של 67 נבדקים שמילאו את כלל ההיגדים והחסיר 18 נבדקים אחרים שהיגד אחד או יותר בשאלונם נותר ריק. בהליך שנועד לבדוק כיצד תושפע המהימנות במידה ויוסרו פריטים מסוימים מהשאלון (Coronbach's Alpha if item Deleted), נמצא השפעה זניחה בלבד להסרת הפריטים מן החישוב, ולכן הוחלט להותיר את כלל הפריטים המקוריים בשאלון, כאשר ממוצע פריט בשאלון נמצא 2.48 וסטיית תקן 0.66.

בעבור שלושת תתי הסולמות של השאלון, נמצא מקדם אלפא קורנבאך של 0.815 עבור תת הסולם 'הימנעות', עם ממוצע 2.63 וסטיית תקן 0.79 עבור 10 פירטי תת הסולם, מקדם אלפא קורנבאך של 0.706 עבור תת הסולם 'תוקפנות', עם ממוצע 2.16 וסטיית תקן 0.58 עבור 10 פירטי תת הסולם ומקדם אלפא קורנבאך של 0.813 עבור תת הסולם 'נגטיביזם קוגניטיבי', עם ממוצע 2.83 וסטיית תקן 0.97 עבור 5 פירטי תת הסולם. בהליך שנועד לבדוק כיצד תושפע המהימנות במידה ויוסרו פריטים מסוימים מהסולמות (Coronbach's Alpha if item Deleted), נמצאה השפעה זניחה בלבד להסרת הפריטים מן החישוב, ולכן הוחלט להותיר את כלל הפריטים המקוריים בעבור תתי הסולמות השונים בשאלון.

מתוך 25 ההיגדים של שאלון ההומופוביה, שונה כיוון סולמות המענה לפריטים: 1,2,4,5,6,9,12,13,14,15,17,19,21,23,24 ו-25. כלומר, מי שסימן בפריטים אלו לדוגמא 1 (מסכים בהחלט) תשובתו המקודדת בתוכנת ה-SPSS הפכה ל-5 (לא מסכים בהחלט) ולהיפך.

סולם קינזי לנטייה מינית- על הנבדקים לענות על השאלה "למי אתה נמשך מינית", על גבי סולם ליקרט בעל 6 רמות, כאשר ציון '0' מעיד על הטרוסקסואליות מוחלטת וציון '6' מעיד על הומוסקסואליות מוחלטת. הכלי בא לסנן נחקרים שאינם הטרוסקסואלים באופן בלעדי.

שאלון פרטים דמוגרפיים - על הנבדקים לענות על שאלות דמוגרפיות כלליות- גיל, מצב משפחתי השכלה, ארץ לידה, ארץ המוצא של האם והאב, אזור מגורים, עיר מגורים, זמן בשירות, דרגה, יחידה בצה"ל, אופי השירות, דת, מידת הדתיות ומידת ליברליות לעומת שמרנות.

תיאור מקרה - על הנבדקים לקרוא תיאור מקרה קצר על גבר הומוסקסואל, ולאחר מכן לענות על 7 שאלות בנוגע אליו על גבי סולם ליקרט בעל 7 רמות (1='מאוד רוצה', 7='מאוד לא רוצה'). ציונו של כל נבדק יחושב על ידי מיצוע כלל הפריטים בשאלון, כאשר ציון **גבוה** מעיד על הומופוביה רבה יותר. תיאור המקרה בא להוות תמיכה לממצאי שאלון ה-HS על-ידי ביצוע תוקף מתכנס תוך שימוש בשני כלי מדידה שונים.

במחקר הנוכחי שאלון 'תיאור המקרה' נמצא כבעל מקדם אלפא קורנבאך של 0.908 עבור 7 פירטי השאלון, כאשר החישוב בוצע על בסיס תשובותיהם של 83 נבדקים שמילאו את כלל ההיגדים והחסיר 2 נבדקים אחרים שהיגד אחד או יותר בשאלונים נותר ריק. בהליך שנועד לבדוק כיצד תושפע מהימנות השאלון במידה ויוסרו פריטים מסוימים מהשאלון (Coronbach's Alpha (if item Deleted), נמצאה השפעה זניחה בלבד להסרת הפריטים מן החישוב, ולכן הוחלט להותיר את כלל הפריטים המקוריים בשאלון, כאשר ממוצע פריט בשאלון נמצא 3.94 וסטיית תקן 1.398.

הליך

לאחר שהתקבל אישור מועדת האתיקה במכללה האקדמית תל-אביב-יפו (ראה נספח 7), יצאנו עורכי המחקר, אל תחנות תחבורה ציבורית במרכז הארץ על מנת להגיע אל חיילי צה"ל מאזורים נרחבים ככל שניתן. ידוע כי חיילי צה"ל רבים נוהגים להשתמש בתחבורה הציבורית על-מנת להגיע אל בסיסיהם בימי ראשון בבוקר, ועל כן בחרנו בתחנות תחבורה ציבורית מרכזית באזור המרכז, בה הן תחנות רכבת והן תחנות אוטובוס. כלל השאלונים מולאו ביחידנות בזמן שלא עלה על 15 דקות לאדם, במקום שקט ותוך הקפדה על נהלי הפרטיות שיפורטו בהמשך.

על מנת לצמצם רצייה חברתית, נעשה שימוש בארבע שיטות. ראשית, השאלונים לנבדקים הועברו על-ידי **נסיינית**, ולא נסיין, שכן ייתכן והמשתתפים במחקר יחוו יותר בנוח לענות בכנות בנוכחות אישה מאשר גבר בנוגע ליחסם כלפי גברים בכלל, והומוסקסואליים בפרט. שנית, התכונה הנמדדת, קרי 'הומופוביה', נמדדה על-ידי שני כלי מדידה (שאלון HS- ראה נספח 5, ותיאור מקרה- ראה נספח 4). לפי (קימן, 1977) ניתן לאמוד את חלקה היחסי של הרצייה החברתית בשונות הכללית בעזרת שימוש בשני כלי מדידה שונים, כאשר מתאם גבוה בין תוצאות שני הכלים ירמוז כי לשיטת המדידה אין תרומה יחסית גבוהה לשונות השיטה. מתאם נמוך בין כלי המדידה, לעומת זאת, יכול להצביע על תרומה יחסית גדולה של שיטת המדידה לשונות השיטה. שלישית, השאלות הדמוגרפיות מולאו על-ידי הנבדקים בסוף קובץ הנבדקים, וזאת כדי למנוע מצב של הטרמה בגללן במענה על השאלונים האחרים. רביעית, כלל השאלונים מולאו בצורה יחידנית ופרטנית באזורים מבודדים. לבסוף, הוסתר נושא המחקר בפני הנבדקים, וזאת על-ידי הצגת נושא רחב שאינו מסגיר את שאלת המחקר, וכתוצאה מכך יוביל להטיה בתוצאות.

כלל השאלונים במחקר הועברו בסדר הבא. ראשית, הועבר לנבדקים דף פתיח (ראה נספח 1) בו הוצגו החוקר, הנסיינים, מטרת המחקר, הנחיות למענה על השאלונים ונהלים שנועדו לשמור על פרטיות הנבדקים. כלל הנבדקים יודעו מבעוד מועד כי ההשתתפות במחקר היא על בסיס התנדבותי בלבד, וכן כי במידה ואינם מעוניינים להשתתף במחקר או להפסיק את השתתפותם במהלכו הם רשאים לעשות כך בכל עת. כמו כן, במסגרת הליך שמירת הפרטיות של הנבדקים, הובהר בפתיח כי השאלונים הינם אנונימיים לחלוטין ונועדו לשימושם של הנסיינים בלבד. שנית, הועבר לנבדקים שאלון HS ללא כותרת השאלון (ראה נספח 5), בו על הנבדקים לציין את מידת הסכמתם עם כ-25 אמרות על גבי סולם ליקרט בעל 5 רמות (1='מסכים בהחלט', 5='לא מסכים בהחלט'). שלישית, הועבר לנבדקים תיאור המקרה (ראה נספח 4), בו על הנבדקים לציין את מידת הסכמתם עם כ-7 אמרות על גבי סולם ליקרט בעל 7 רמות (1='מאוד רוצה', 7='מאוד לא רוצה'). רביעית, הועבר לנבדקים שאלון MRNS ללא כותרת השאלון (ראה נספח 6), בו על הנבדקים לציין את מידת הסכמתם עם כ-26 פריטים על גבי סולם ליקרט בעל 7 רמות (1='מסכים בהחלט', 7='לא מסכים בהחלט'). לבסוף, הועבר לנבדקים שאלון פרטים דמוגרפיים המכיל כ-16 שאלות ובסופו סולם קינוי למדידת נטייה מינית (ראה נספחים 2-3) בעל 7 רמות (0='לנשים בלבד', 7='לגברים בלבד').

ממצאים

הבדלים התחלתיים בין הקבוצות

במסגרת בדיקת הבדלים התחלתיים בין קבוצת החיילים ה'קרביים' לבין קבוצת החיילים ה'לא קרביים' נערכו מספר בדיקות. מבחנים א-פרמטריים למדגמים בלתי תלויים (Mann-Whitney), מצאו כי אין הבדלים מובהקים בין הקבוצות במצבן המשפחתי ($Z=-1.406$, N.S), במצבן הכלכלי ($Z=-1.406$, N.S), בארץ הלידה ($Z=-1.057$, N.S), באזור המגורים ($Z=-0.892$, N.S), בדרגה ($Z=-1.749$, N.S), בדת ($Z=-1.213$, N.S), במידת הדתיות ($Z=-0.638$, N.S) ובמידת הליברליות ($Z=-2.069$, N.S). לעומת זאת, במשתנה רמת ההשכלה נמצא הבדל מובהק בין הקבוצות ($Z=-2.069$, N.S). כלומר, רמת ההשכלה של קבוצת החיילים הלא קרביים גבוהה באופן מובהק מרמת ההשכלה של קבוצת החיילים הקרביים. ממוצעי הדירוגים של הנבדקים בקבוצות השונות שנבדקו במשתנים הא-פרמטריים שהוזכרו לעיל, מוצגים בטבלה 1 להלן.

טבלה 1- ממוצעי דירוגי הקבוצות במדדים הדמוגרפיים הא-פרמטריים

משתנה	קרביים	לא קרביים
מצב משפחתי	43.98	42
מצב כלכלי	45.93	39.07
ארץ לידה	40.72	44.37
אזור מגורים	42.23	37.83
דרגה	46.37	37.52
דת	44.05	40.95
מידת דתיות	44.02	40.98

38.75	36.32	מידת ליברליות
46.81	39.28	רמת השכלה

כמו כן על מנת לבדוק הבדלים בממוצעי הגילאים ובמשך זמן השירות בין הקבוצות השונות, נערכו מבחני T דו צדדיים למדגמים בלתי תלויים. לא נמצאו הבדלים מובהקים בממוצעי הקבוצות. כלומר, ממוצע הגילאים בקרב קבוצת הלא קרביים (M=20.345, SD=1.062) אינו שונה באופן מובהק מממוצע הגילאים בקרב קבוצת הקרביים (M=20.348, SD=1.083). t(83)=-0.015, N.S. בנוסף, ממוצע משך זמן השירות בקרב קבוצת הלא קרביים (M=1.7, SD=0.753) אינו שונה באופן מובהק מממוצע משך זמן השירות בקרב קבוצת הקרביים (M=1.604, SD=0.767). t(79)=0.563, N.S.

בדיקת השערות

לצורך בדיקת ההשערה הראשונה, לפיה קיים הבדל במידת ה'הומופוביה' בין חיילים 'קרביים' לבין חיילים 'לא קרביים', נערכו מתאמי פירסון בין ציון הנבדקים בשאלון ה-HS לבין משתנה 'אופי השירות' (קרבי/ לא קרבי), וכן בין ציון הנבדקים בתתי הסולמות של שאלון ה-HS לבין משתנה 'אופי השירות'. בדיקה זו התבצעה בהתאמה גם בין ציוני הנבדקים בשאלון 'תיאור המקרה' לבין משתנה 'אופי השירות'. מקדמי מתאם פירסון שהתקבלו מוצגים בטבלה 2 להלן.

טבלה 2- מקדמי מתאם פירסון בקשר בין אופי השירות לבין ציון הומופוביה,

כולל תתי הסקאלות שבו

ציון 'תיאור מקרה'	ציון הומופוביה בתת הסולם "נגטיביזם קוגניטיבי"	ציון הומופוביה בתת הסולם "אגרסיביות"	ציון הומופוביה בתת הסולם "הימנעות"	ציון הומופוביה כללי	אופי השירות (קרבי/ לא קרבי)
r=-0.041	r=-0.057	r=-0.121	r=-0.178	r=-0.15	

*p<0.05

ניתן לראות כי בניגוד להשערת המחקר הראשונה, לא נמצאו הבדלים מובהקים בין ציוני הנבדקים בקבוצות השונות בשאלון ה-HS, וכמו כן גם לא בשאלון 'תיאור המקרה'.

לצורך בדיקת ההשערה השנייה, לפיה קיים קשר חיובי בין מידת ה'הומופוביה' של הנבדקים לבין מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' שלהם, נערכו מתאמי פירסון בין ציון הנבדקים בשאלון ה-HS ותתי הסולמות שבו, לבין ציון הנבדקים בשאלון ה-MRNS ותתי סולמותיו. בדיקה זו נעשתה בהתאמה גם על ציוני הנבדקים בשאלון 'ניתוח המקרה'. מקדמי מתאם פירסון שהתקבלו מוצגים בטבלה 3 שלהלן.

טבלה 3- מקדמי מתאם פירסון בקשר בין ציון אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית,

כולל תתי הסקאלות שבה, לבין ציון הומופוביה, כולל תתי הסקאלות שבו.

ציון MRNS בתת הסולם "אנטי נשיות"	ציון MRNS בתת הסולם "קשיחות"	ציון MRNS בתת הסולם "סטאטוס"	ציון MRNS כללי	
r=-0.393***	r=-0.355**	r=-0.547***	r=-0.506***	ציון HS כללי
r=-0.327**	r=-0.277*	r=-0.482***	r=-0.429***	ציון HS בתת הסולם "הימנעות"
r=-0.373***	r=-0.346**	r=-0.508***	r=-0.478***	ציון HS בתת הסולם "אגרסיביות"
r=-0.384***	r=-0.356**	r=-0.489***	r=-0.0476***	ציון HS בתת הסולם "נגטיביזם קוגניטיבי"
r=-0.277*	r=-0.218*	r=-0.268*	r=-0.288**	ציון 'תיאור מקרה'

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

ניתן לראות כי **בהתאם** להשערת המחקר השנייה, ככל שהנבדקים קיבלו ציון גבוה יותר במשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' בשאלון ה-MRNS, כולל תתי הסולמות שבו, כך בהתאמה הם הפגינו רמות 'הומופוביה' גבוהות יותר בשאלון ה-HS, כולל תתי הסולמות שבו וכך גם בשאלון 'תיאור המקרה'.

השערת המחקר השלישית גרסה כי הקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין מידת 'ההומופוביה' מתווך על-ידי משתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', כך שהקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין מידת 'ההומופוביה' עובר דרך משתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' ואינו ישיר. מכאן, ש'אופי השירות' קשור ל'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ו'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' קשור למידת 'ההומופוביה'. לצורך בדיקת השערה זו נערכו ניתוחי רגרסיה ליניארית היררכית לניבוי ציוני הנבדקים בשאלון HS, על תתי הסולמות שבו וציוני הנבדקים בשאלון 'תיאור המקרה' בעזרת משתנה 'אופי השירות', בניכוי ציון הנבדקים בשאלון MRNS, על תתי הסולמות שבו, **לאחר שליטה במשתנה ההשכלה**, אשר נמצא קשור באופן מובהק למשתנה 'אופי השירות'. מקדמי הרגרסיה מוצגים בטבלאות 4-8 להלן.

טבלה 4- מקדמי הרגרסיה לניבוי רמות הומופוביה כללית בעזרת אופי השירות, בניכוי אימוץ

אידיאולוגיה גברית מסורתית, תוך שליטה בהשכלה.

R ²	מתאם חלקי Partial	מקדם מתאם פירסון Zero-order	מקדם מתוקנן β	טעות התקן	מקדם לא מתוקנן B	
0.313***	0.067	0.158 ^a	0.058	0.187	0.111	השכלה
	0.052	-0.506***	3.86	6.696	3.07	ציון MRNS כללי
	-0.067	-0.547***	-2.551	2.879	-1.706	ציון MRNS בתת הסולם "סטאטוס"
	-0.047	-0.355***	-1.122	2.038	-0.842	ציון MRNS בתת הסולם "קשיחות"
	-0.055	-0.393***	-1.187	1.779	-0.869	ציון MRNS בתת הסולם "אנטי נשיות"

	0	-0.15 ^a	0	0.134	0.001	אופי השירות (קרבי=1/ לא קרבי=0)
--	---	--------------------	---	-------	-------	---------------------------------------

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001, ^ap<0.1

ממקדמי המתאם של פירסון ניתן לראות כי ישנו **הבדל מובהק שולית** במידת ה'הומופוביה' הכללית בין נבדקים 'קרביים' לבין נבדקים ש'אינם קרביים' (כאמור כפי ששיערו בהשערה הראשונה) וכן, כי מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', על תתי הסולמות שבו אכן קשורים באופן מובהק למידת ה'הומופוביה'. מכאן מתקבל מודל שמסביר 31.3% משונות מידת ה'הומופוביה' באופן מובהק. ניתן לראות כי אף אחד ממדדי 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' אינו בעל תרומה ייחודית ומובהקת במודל הני"ל, וזאת מפאת המתאמים הגבוהים הקיימים בין המדדים עצמם. בהתאם להשערת המחקר, ניתן לראות כי במודל, 'אופי השירות' אינו בעל תרומה ייחודית מובהקת. מכאן, שתרומתו חופפת לתרומת מדדי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ולכן הקשר המקורי בין 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' אכן מתווך על-ידי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'.

טבלה 5- מקדמי הרגרסיה לניבוי רמות הומופוביה בתת הסולם 'הימנעות' בעזרת אופי השירות, בניכוי אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית, תוך שליטה בהשכלה.

R ²	מתאם חלקי Partial	מקדם מתאם פירסון Zero-order	מקדם מתוקן β	טעות התקן	מקדם לא מתוקן B	
0.257**	-0.001	0.107	-0.001	0.231	-0.002	השכלה
	0.94	-0.429***	7.289	8.275	6.887	ציון MRNS כללי
	-0.108	-0.482***	-4.291	3.557	-3.409	ציון MRNS בתת הסולם "סטאטוס"
	-0.086	-0.277**	-2.159	2.519	-1.925	ציון MRNS בתת הסולם "קשיחות"
	-0.096	-0.327**	-2.158	2.198	-1.877	ציון MRNS בתת הסולם "אנטי נשיות"
	-0.07	-0.178 ^a	-0.065	0.166	-0.103	אופי השירות (קרבי=1/ לא קרבי=0)

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001, ^ap<0.1

ממקדמי המתאם של פירסון ניתן לראות כי ישנו **הבדל מובהק שולית** במידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'הימנעות', בין נבדקים 'קרביים' לבין נבדקים ש'אינם קרביים' (כאמור כפי ששיערו בהשערה הראשונה) וכן, כי מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', על תתי הסולמות שבו אכן קשורים באופן מובהק למידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'הימנעות'. מכאן מתקבל מודל שמסביר 25.7% משונות מידת ה'הומופוביה' באופן מובהק. ניתן לראות כי אף אחד ממדדי 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' אינו בעל תרומה ייחודית ומובהקת במודל הני"ל, וזאת מפאת המתאמים הגבוהים הקיימים בין המדדים עצמם. בהתאם להשערת המחקר, ניתן לראות כי במודל, המשתנה 'אופי השירות' אינו בעל תרומה ייחודית מובהקת. מכאן, שתרומתו חופפת לתרומת מדדי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ולכן

הקשר המקורי בין 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'הימנעות' אכן מתווך על-ידי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'.

טבלה 6- מקדמי הרגרסיה לניבוי רמות הומופוביה בתת הסולם 'אגרסיביות' בעזרת אופי

השירות, בניכוי אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית, תוך שליטה בהשכלה.

R ²	מתאם חלקי Partial	מקדם מתאם פירסון Zero-order	מקדם מתוקנן β	טעות התקן	מקדם לא מתוקנן B	
0.293***	0.193	0.251*	0.173 ^a	0.165	0.286	השכלה
	0.024	-0.478***	1.796	5.923	1.245	ציון כללי MRNS
	-0.037	-0.508***	-1.415	2.546	-0.825	ציון בתת הסולם "סטאטוס" MRNS
	-0.021	-0.346**	-0.512	1.803	-0.335	ציון בתת הסולם "קשיחות" MRNS
	-0.027	-0.373***	-0.583	1.574	-0.372	ציון בתת הסולם "אנטי נשיות" MRNS
	0.048	-0.121	0.044	0.119	0.051	אופי השירות (קרבי=1/ לא קרבי=0)

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001, ^ap<0.1

ממקדמי המתאם של פירסון ניתן לראות כי **אין הבדל מובהק** במידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'אגרסיביות' בין נבדקים 'קרביים' לבין נבדקים ש'אינם קרביים' וכן, כי מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', על תתי הסולמות שבו אכן קשורים באופן מובהק למידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'אגרסיביות'. מכאן מתקבל מודל שמסביר 29.3% משונות מידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'אגרסיביות' באופן מובהק. ניתן לראות כי אף אחד ממדדי 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' אינו בעל תרומה ייחודית ומובהקת במודל הני"ל, וזאת מפאת המתאמים הגבוהים הקיימים בין המדדים עצמם. בניגוד להשערת המחקר, ניתן לראות כי במודל, אופי השירות אינו בעל תרומה ייחודית מובהקת. אך כזכור גם תרומתו לפני הניכוי של מדדי המשתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', איננה מובהקת.

טבלה 7- מקדמי הרגרסיה לניבוי רמות הומופוביה בתת הסולם 'נגטיביזם קוגניטיבי' בעזרת

אופי השירות, בניכוי אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית, תוך שליטה בהשכלה.

R ²	מתאם חלקי Partial	מקדם מתאם פירסון Zero-order	מקדם מתוקנן β	טעות התקן	מקדם לא מתוקנן B	
0.252**	-0.001	0.068	-0.001	0.283	-0.002	השכלה
	-0.016	-0.476***	-1.225	10.159	-1.451	ציון כללי MRNS
	0.004	-0.489***	0.171	4.367	0.166	ציון בתת הסולם "סטאטוס" MRNS
	0.018	-0.356***	0.44	3.092	0.480	ציון בתת הסולם "קשיחות" MRNS
	0.012	-0.384***	0.26	2.699	0.276	ציון בתת הסולם "אנטי נשיות" MRNS

	0.085	-0.057	0.08	0.204	0.154	אופי השירות (קרבי=1/ לא קרבי=0)
--	-------	--------	------	-------	-------	---------------------------------------

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001, ^ap<0.1

ממקדמי המתאם של פירסון ניתן לראות כי **אין הבדל מובהק** במידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'נגטיביזם קוגניטיבי' בין נבדקים 'קרביים' לבין נבדקים ש'אינם קרביים' וכן, כי מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', על תתי הסולמות שבו אכן קשורים באופן מובהק למידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'נגטיביזם קוגניטיבי'. מכאן מתקבל מודל שמסביר 25.2% משונות מידת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'נגטיביזם קוגניטיבי' באופן מובהק. ניתן לראות כי אף אחד ממדדי 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' אינו בעל תרומה ייחודית ומובהקת במודל הנ"ל, וזאת מפאת המתאמים הגבוהים הקיימים בין המדדים עצמם. בניגוד להשערת המחקר, ניתן לראות כי במודל, אופי השירות אינו בעל תרומה ייחודית מובהקת. אך כזכור גם תרומתו לפני הניכוי של מדדי המשתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', איננה מובהקת.

טבלה 8- מקדמי הרגרסיה לניבוי רמות הומופוביה בשאלון 'תיאור מקרה' בעזרת אופי השירות,

בניכוי אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית, תוך שליטה בהשכלה.

R ²	מתאם חלקי Partial	מקדם מתאם פירסון Zero-order	מקדם מתוקנן β	טעות התקן	מקדם לא מתוקנן B	
0.097	0.018	0.049	0.018	0.448	0.073	השכלה
	-0.085	-0.288**	-7.269	16.098	-12.118	ציון כללי MRNS
	0.081	-0.268**	3.555	6.92	4.984	ציון בתת הסולם "סטאטוס"
	0.085	-0.218*	2.341	4.9	3.684	ציון בתת הסולם "קשיחות"
	0.078	-0.277**	1.921	4.277	2.948	ציון בתת הסולם "אנטי נשיות"
	0.038	-0.041	0.039	0.323	0.107	אופי השירות (קרבי=1/ לא קרבי=0)

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001, ^ap<0.1

ממקדמי המתאם של פירסון ניתן לראות כי **אין הבדל מובהק** במידת הומופוביה בשאלון 'תיאור המקרה' בין נבדקים 'קרביים' לבין נבדקים ש'אינם קרביים' וכן, כי מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', על תתי הסולמות שבו אכן קשורים באופן מובהק למידת ה'הומופוביה' ב'תיאור המקרה'. מכאן מתקבל מודל שמסביר 9.7% משונות מידת ה'הומופוביה' ב'תיאור המקרה' באופן לא מובהק. ניתן לראות כי אף אחד ממדדי 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' אינו בעל תרומה ייחודית ומובהקת במודל הנ"ל, וזאת מפאת המתאמים הגבוהים הקיימים בין המדדים עצמם. בניגוד להשערת המחקר, ניתן לראות כי במודל, אופי השירות אינו בעל תרומה ייחודית מובהקת. אך כזכור גם תרומתו לפני הניכוי של מדדי המשתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', איננה מובהקת.

דיון ומסקנות

במחקר הנוכחי ביקשנו להוסיף לידע הקיים בנושא ההומופוביה בקרב חיילי צה"ל, דווקא מתוך הפניית המבט אל ההבדלים בין חיילים קרביים ולא קרביים, וזאת כיוון שניכר כי המחקר שהתבצע עד כה בנושא הינו מוגבל למדי בהיקפו. בנוסף, בעקבות העובדה שלא קיימים מחקרים המצביעים על קשר ישיר בין רמות ההומופוביה לבין סוג השירות הצבאי, קשר זה נבחן באמצעות מודל תיווכי. כלומר, על-פי המודל שיצרנו במחקר זה, הקשר בין אופי השירות ורמות ההומופוביה יתקבל באמצעות תיווך של המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבחון את הקשר בין 'אופי השירות הצבאי' (קרבי/לא קרבי) לבין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ואת הקשר בין 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' לבין רמות ה'הומופוביה' בקרב חיילים גברים הטרוסקסואלים, וכך לבסס את המודל התיווכי המקשר בין 'אופי השירות הצבאי' לבין רמות ה'הומופוביה'.

המחקר הנוכחי הינו חדשני בעקבות בדיקת ההומופוביה בצה"ל דרך נקודת מבטם של חיילים הטרוסקסואלים, בניגוד למחקרים בנושא שנעשו עד כה הבודדים את עמדותיהם של חיילים הומואים ולסביות המשרתים בצה"ל (שילה ואחרים, 2006). ביצוע מחקר מייצג (הסתברותי) בקרב אוכלוסיית החיילים בצה"ל אינה משימה קלה, כיוון שמדובר באוכלוסיית יעד בעלת מגוון רחב של מאפיינים סוציו-דמוגרפיים, כמו גם משתנים רבים הקשורים לשירות הצבאי באופן ספציפי. המדגם הנוכחי, שנעשה בשיטת דגימה לא הסתברותית, כלל גברים הטרוסקסואלים בלבד, ללא התייחסות לנשים המשרתות בצה"ל. אי לכך, הממצאים משקפים את חוויותיהם הקוגניטיביות, ההתנהגותיות והרגשיות של גברים בלבד, ללא התייחסות לנושא זה בנוגע לנשים. סוגיית הגבריות והסלידה מביטויי נשיות המתבצעים על-ידי גברים בצה"ל נידונה רבות בספרות במחקרים שערך ארגון הנוער הגאה בפרט (2006; 2011), וגורמים אקדמאיים אחרים בכלל (Kaplan & Ben-Ari, 2000; Connell, 1995; Ben-Ari, 1998). למרות שאין בידינו נתונים מדויקים על ההשפעות של גילויי ההומופוביה בצה"ל, אנו יודעים מתוך נתונים שהתפרסמו בעבר כי תופעת ההומופוביה, הן מתוך נקודת מבטם של חיילים הומואים ולסביות, והן מתוך נקודת מבטם של חיילים הטרוסקסואלים, הינה חמורה ועל כן דורשת התייחסות מחקרית.

בראש ובראשונה, ממצאי המחקר הנוכחי מראים כי תופעת ההומופוביה בקרב חיילי צה"ל הינה שרירה וקיימת. לתופעה זו עלולות להיות השלכות קשות על חיילים הומואים ולסביות במהלך השירות הצבאי בפרט, וברמה האישית והפסיכולוגית בכלל. למשל, מחקרים מראים כי חיילים הומוסקסואלים אשר יצאו מהארון בטרם גיוסם, בחרו לנקוט בטקטיקה שאינה חושפת את נטייתם המינית בפני גורמים שונים בתוך המסגרת הצבאית (גרוס, 2000; קפלן, 1999; שילה, 2006). חשוב לציין, כי קיים פער גדול בין העמדה המוצהרת של צה"ל, המציינת כי כל חייל, ללא קשר לנטייתו המינית יכול לשרת בצבא בכל תפקיד וכי לכל חייל הזכות לכבוד ולהגנה³, לעומת המצב בפועל כפי שמתבטא בתרבות הצבאית ובחיי היום יום הרוויים גילויי

³ פקודת יום של הרמטכ"ל, 14 ביולי 2003

הומופוביה ואלימות כלפי חיילים הומואים ולסביות (גרוס, 2000; קפלן, 1999; Sion & Ben-Ari, 2000). כך, המערכת החברתית ההומופובית משיגה אפוא את מטרתה העקיפה בביזוי החייל ההומוסקסואל ודחיקתו אל השוליים החברתיים הבלתי-נראים. השירות הצבאי בישראל הינו חובה על פי חוק. אי לכך, אנשים אשר מגיעים לגיל גיוס על-פי חוק אינם יכולים לבחור האם לשרת ובאיזו מסגרת (קרבית, עורף, סוג היחידה והרכבה). אקלים רווי אלימות והומופוביה, משפיע על הפרט ההומו-לסבי בכל מסגרת בה הוא משתתף (לא רק הצבאית) וכחברה מתוקנת עלינו לגנות ולהוקיע גילויי אלימות בכלל, כולל אלו המתבצעים על רקע נטייה מינית הומוסקסואלית. אולם, בשונה ממסגרות בהן יכולים ההומוסקסואלים לבחור האם הם מעוניינים להישאר ולהתמודד עם האקלים המטריד, הרי שבמסגרת הצבאית ניטלת מהם אפשרות הבחירה. השילוב של מסגרת צבאית בעלת מאפיינים גבריים הטרוסקסואליים ובנוסף העדר יכולת הבחירה של החיילים האם לשרת בה או לא, מחייבת את צה"ל להגן על הפרט המשרת בשורותיו ולהתייחס ברצינות ובנחישות לגילויי ההומופוביה ולהטרדות על רקע נטייה מינית המתבצעים בקרבו (שילה ואחרים, 2006). על כן, הבנת ההבדלים בנוגע להתייחסות לנטייה מינית הומוסקסואלית בתוך המסגרת הצבאית עשוי לספק רקע תיאורטי יעיל לצורך מחקר ממוקד על דרכי פעולה נאותים אשר יקלו על הסתגלותם של חיילים אלו.

השערת המחקר הראשונה הניחה כי קיימים הבדלים ברמות ה'הומופוביה' בין חיילים 'קרביים' לבין חיילים 'לא קרביים'. **בניגוד להשערה זו**, לא נמצאו הבדלים מובהקים ברמות ההומופוביה בין קבוצות המחקר השונות. ייתכנו מספר הסברים לממצא זה. הקשר שבין אופי השירות הצבאי לבין רמות ההומופוביה נבדק במחקרם של שילה ואחרים (2006) מתוך נקודת מבטם של חיילים **הומוסקסואליים** ונמצא כי ביחידות קרביות/מבצעיות נרשמו ביטויי הומופוביה שכיחים יותר בהשוואה ליחידות עורפיות ויחידות הדרכה. בעקבות ממצא זה הסיקו החוקרים כי **בסביבה קרבית**, דפוסי הגבריות וההגמוניה הגבריים משפיעים על האקלים הצבאי וביטויי הגנאי כלפי התנהגויות נשיות של חיילים או כלפי הומוסקסואליות בכלל רבים מאשר ביחידות עורף וביחידות הדרכה, בהם קיימת הטרוגניות מגדרית רבה יותר, וישנן יותר נשים בתפקידי פיקוד בפרט ובשירות בכלל. ממצאים אלו מייחסים את האקלים ההומופובי השונה בין יחידות קרביות ליחידות לא קרביות **להבדלים בהומוגניות המגדרית בהם**. כלומר, ההתייחסות במחקר זה היא לא לאופי השירות של החייל עצמו כמגבירה גילויי הומופוביה, אלא **לאקלים השורר בתוך היחידות עצמן**. בהמשך לממצא זה, ייתכן והסיבה לכך שהבדלים דומים לא נמצאו במחקרנו קשורים לאופן איסוף וניתוח הנתונים שהתקבלו. הקבוצות השונות במחקרנו סווגו על בסיס **תפקידו** של החייל (קרבי/לא קרבי) ולא על בסיס **היחידה** בה הוא משרת. על כן, ייתכן וגם החיילים הלא קרביים אשר נדגמו לצורך מחקר זה משרתים ביחידות בהן גם חיילים קרביים, דבר החושף אותם לאקלים יחידתי הומופובי. לחילופין, ייתכן וחיילים לא קרביים אלו מגיעים מיחידות הדלות בהטרוגניות מגדרית, דבר שיכול להשפיע באותה מידה על מידת ההומופוביה שהתקבלה עבור מחקר זה. בנוסף, ייתכן והממצאים שהתקבלו אף קשורים לאופן ביצוע המחקר, אשר בדק את רמות ההומופוביה מחוץ ליחידות השונות, בסביבה ניטראלית, בעוד האקלים ההומופובי דווקא שורר בתוכן.

השערת המחקר השנייה הניחה כי קיים קשר חיובי בין מידת ה'הומופוביה' של הנבדקים לבין מידת 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית' שלהם. **השערה זו אוששה**, כך שנמצא כי ככל שהנבדקים הפגינו רמות 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' חזקות יותר, כך בהתאמה הם גם הפגינו רמות 'הומופוביה' גבוהות יותר. ממצא זה מתיישב עם מחקרים נוספים אשר נעשו בתחום ואוששו קשר זה (Whitley, 2001; Wilkinson, 2004). כאמור, קיימים מספר הסברים אפשריים לממצא זה. לפי Herek (1986), התפקיד המגדרי מהווה גורם חשוב בהתפתחותה ושכיחותה של הומופוביה בקרב גברים. צורתה הדומיננטית של הגבריות בחברה המערבית היא הגבריות ההטרסקסואלית, וזו גם הצורה המאפיינת את הגבריות בצה"ל. בשל כך, ייתכן כי המבנה הצבאי יוצר פרקטיקות הגורמות להפנמת סטראוטיפים נוקשים ומסורתיים של תפקידי הגבריות, אשר מזירות צורות גבריות אלטרנטיבות. יתרה מכך, ממצא זה עשוי להיות מוסבר באמצעות איום התפיסה הגברית המסורתית ההטרסקסואלית אשר מהווה גורם מרכזי ומרכזי ביחידות צה"ל השונות. הסבר זה מתכתב עם ממצאו של פיין (In preparation) המראה כי אלו התופסים עצמם כגבריים יותר, מגלים יותר עמדות אנטי-הומוסקסואליות מצדם. יש לציין, כי אידיאולוגיה גברית לא מהווה מדד לאיכות הגבריות עצמה (Sinn, 1997) אלא ביטוי לסטנדרטים לתפקידי הגבריות המסורתית בעולם. קשר זה, שבין תפיסת גבריות לבין עמדות אנטי-הומוסקסואליות, עשוי להוות מרכיב מפתח מרכזי בסיוע הבנת תופעת ההומופוביה. על אף החידושים המערכתיים והשינויים בגישתו של צה"ל כלפי הומוסקסואליות בשנים האחרונות, ניראה כי עודנה קיימת עבודה רבה בנטרול הגורמים שנמצאו קשורים להומופוביה, כאשר תפיסת הגבריות הינה אחד מהם. ממצא זה מדגיש את החשיבות שיש במתן תשומת לב מיוחדת ואף הטלת ספק בתהליכי החברות בישראל, אשר מצמצמים ומשטיחים את תפקידם המגדרי של המשרתים בצבא.

השערת המחקר השלישית הניחה כי הקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' מתווך על ידי המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', כך שהקשר בין משתנה 'אופי השירות' לבין מידת ה'הומופוביה' עובר דרך משתנה 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית', אך איננו ישיר. מכאן, ש'אופי השירות' קשור ל'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', ו'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית' קשור למידת ה'הומופוביה'. **השערה זו אוששה באופן חלקי**. כלומר, הקשר בין 'אופי השירות' לבין רמת ה'הומופוביה' הכללית ורמת ה'הומופוביה' בתת הסולם 'הימנעות' אכן נמצא כמתווך על ידי רמות 'אימוץ האידיאולוגיה הגברית המסורתית'. לעומת זאת, לא נמצא קשר כלל בין משתנה 'אופי השירות' לבין רמת ה'הומופוביה' בתתי הסולמות 'אגרסיביות' ו'נגטיביזם קוגניטיבי'. ממצא זה נמצא בהתאמה גם ברמות ה'הומופוביה' כפי שנמדדו על ידי שאלון 'תיאור המקרה'. כאשר נמצא קשר בין משתנה 'אופי השירות' למשתנה ל'הומופוביה', קרי, ברמות HS הכללי ובתת הסולם 'הימנעות', קשר זה אכן עבר דרך המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית'. אולם, כאשר נוכחה השפעתו של המשתנה 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', הקשר בין המשתנה 'הומופוביה' למשתנה 'אופי השירות' התבטל. **ממצא זה מחזק את השערת המודל המתווך**. בשאר תתי הסולמות של שאלון HS וכן בשאלון 'תיאור המקרה', כלל לא נמצא קשר מלכתחילה בין המשתנה 'אופי השירות' לבין המשתנה 'הומופוביה', ולכן לא ניתן להוכיח כי קשר זה הוא מתווך, כיוון שלא בוסס קשר כזה

כלל. יש לציין, כי תת הסולם 'הימנעות' מהווה את רוב השונות המוסברת של שאלון ה-HS ולכן ישנה חשיבות רבה למציאת קשר מתווך זה. הסבר לאי-מציאת הקשר המתווך עם כלל השאלון יכול לנבוע מכך שהמחקר התבצע מחוץ ליחידות הצבאיות, כך שייתכן שתוצאות שונות היו מתקבלות במידה והמחקר היה מתבצע בתוכן, בהן, כפי שצויין לעיל, שורר אקלים צבאי שונה. בנוסף, בתקופת הרצת המחקר, נחשפה בתקשורת פריצת דרך בחקירת הרצח בבר נוער (קובוביץ, 2013). יש להניח כי התעוררותם של הדיונים הציבוריים במעשה כה קיצוני בנושא, הביא להגברת המודעות בציבור ועל כן, ייתכן כי החליש או עידן את הביטויים ההומופובים אשר היו יכולים להתקבל במועד אחר של הרצת המחקר. לכן, האישוש החלקי מרמז על כיוון כללי שיש להמשיך ולחקור.

למחקר הנוכחי מספר מגבלות. ראשית, מבחינה מתודולוגית, למרות שנעשה שימוש בשני כלי מדידה שונים למדידת רמות ההומופוביה של הנבדקים לצורך אמידת חלקה היחסי של שונות השיטה, יש לציין כי קיימות אפשרויות נוספות לבחינתן של עמדות הומופוביות. כאמור, המחקר הנוכחי ביצע מדידה זו באמצעות העברת שאלונים ועל-כן, ייתכנו גורמים מסוימים אשר עשויים לשקף במידה פחות מהימנה את עמדותיהם האמתיות של הנבדקים, ביניהן אי-מודעותו של הנבדק לעמדתו. ייתכן כי שימוש במבחנים שפותחו בכדי למדוד עמדות סמויות, כגון מבחן ה-IAT, ישקפו במידה מהימנה יותר את עמדותיהם של הנבדקים. שנית, המחקר הנוכחי בוצע מחוץ ליחידות הצבאיות ועל-כן, ייתכן כי החמיץ את המשמעות של הימצאות החיילים בתוך האקלים היחידתי ואת השפעתה על עמדותיהם, הן בהקשר לתפיסת גבריותם והן בהקשר לעמדתם כלפי הומוסקסואלים. יש לציין בזאת, כי הרצת מחקר מכל סוג שהוא בתוך יחידות צבאיות מצריך את הסכמתם של גורמים צבאיים ועל-כן מהווה הליך מסובך מבחינה בירוקרטית. שלישית, למרות שנמצא מתאם חזק בין תתי הסולמות בשאלון ה-MRNS, יש להדגיש כי שאלון זה מודד רק שלושה מימדים של 'אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית', קרי סטאטוס, קשיחות ואנטי-נשיות. קיימים מחקרים הרואים את הגבריות המסורתית כבעלת מימדים נוספים מעבר לאלו שנבדקו במחקר הנוכחי (Thompson & Pleck, 1986). לבסוף, המחקר הנוכחי הינו מתאמי, שכן, לא נעשה שימוש בתפעול כלשהו. על כן, המחקר מוגבל ביכולתו להסיק מן הממצאים ולשלוט במשתנים מתערבים. על כן, המלצתנו היא לבצע בעתיד מחקרים ניסויים בנושא, אשר יאפשרו בחינה מבוקרת יותר ובכך, לאפשר הסקה סיבתית.

באופן כללי, המחקר הנוכחי עסק בתופעת ההומופוביה בישראל. חדשנותו נובעת מהעובדה שהתמקד במוסד בעל חשיבות ומשמעות מרכזית בחברה הישראלית ובשל העובדה שהתמקד בעמדותיהם של הטרוסקסואלים ביחס להומוסקסואליות, בהקשר של סוג השירות אותו הם מבצעים. חשיבות המחקר הנוכחי באה לידי ביטוי בניסיון להצביע על קשר שבין הלך הרוח הצבאי לבין השפעותיו. באופן ממוקד יותר, המחקר הנוכחי ביקש לשפוך אור על תפיסת הגבריות הדומיננטית הקיימת במוסד כה מרכזי בישראל ובכך על השלכותיה של תפיסה זו בקשר לתופעת ההומופוביה. בשל הספרות הדלה אשר קיימת בנושא, נקווה שמחקר חלוצי זה יהווה אבן פינה למחקרי המשך בנושא ואף להגברת המודעות הן ברמה הציבורית והן ברמה המערכתית של צה"ל.

המחקר בתחום ההומופוביה הולך ומתרחב ומביא להגברת המודעות לתופעה, וכך גם לסיכונים הרבים הנובעים ממנה. אין עוררין על כך שבשנים האחרונות חלה התקדמות משמעותית בכל הקשור למעמדם וזכויותיהם של הומוסקסואלים, כולל הכרה בנישואים חד מיניים ברחבי העולם וכן עלייה בייצוג של הומוסקסואלים מוצהרים במוסדות שלטוניים בישראל. יחד עם זאת, ניכר כי השיפור במעמדה של הקהילה בישראל חל רק באזורים עירוניים מסוימים ויחסית מצומצמים, בעוד שביתר חלקי הארץ שורר אקלים חברתי אחר ופחות מקבל. הגם שישנה הבנה גוברת באשר להשלכות ולסיכונים של ההומופוביה והומופוביה מופנמת, ניכר שהיכולת למגר את התופעה תלויה, במידה רבה, בהבנת הגורמים הפסיכולוגיים והסוציולוגיים אשר גורמים להיווצרותה, אשר חלקם עדיין אינם ברורים דיים. מחקר זה עסק בקשר שבין ההומופוביה לבין המבנה הצה"לי ותפיסת הגבריות בצבא - סוגיה המחייבת מחקר המשך מעמיק ונרחב. בתוך כך, יש להמשיך ולחקור את הזיקה בין ההווי, המבנה והאקלים החברתי השורר בצבא לבין התפתחותם של גילויי ההומופוביה וכן לנסות ולאפיין את התפיסה והיחס של חיילים הטרוסקסואלים כלפי הלהט"בים המשרתים בצבא, כולל טרנסקסואלים ולסביות. כיוון חקירה עתידי נוסף עשוי לבחון כיצד מעצב הצבא את תפיסת הנשיות ודפוסי היחס כלפי נשים והאם הוא אף גורם להיווצרותן של עמדות אנטי-הומוסקסואליות בקרב נשים. כמו כן, יש להמשיך לאפיין את חוויותיהם של משרתים להט"בים בצבא, הן ברמה האיכותנית והן ברמה האמפירית, לצורך העמקת ההבנה של התופעה ועל מנת לאמוד את שכיחותה והשלכותיה על צה"ל בפרט ועל החברה הישראלית בכלל.

ביבליוגרפיה

מקורות בשפה העברית

גד, ע. (2012). הומופוביה בקרב גברים יהודים אתיופיים בישראל: זיקתה לאימוץ "אידיאולוגיה גברית", והשפעתה על האפליה ה"משותפת" לאתיופים ולהומואים בישראל עליה. עבודת גמר בסמינר "הומופוביה".

גרוס, א. (2000). מיניות, גבריות, צבא ואזרחות: שירות הומואים ולסביות בצה"ל במשקפיים השוואתיים. פלילים, ט. 95-183.

קימון, צ' (1977). שיטות מחקר במדעי החברה: איסוף נתונים- גישה השוואתית. הוצאת: תל-אביב, דקל.

קפלן, ד. (1999). דוד, יהונתן וחיילים אחרים: על זהות, גבריות ומיניות ביחידות קרביות בצה"ל. הוצאת הקיבוץ המאוחד.

שילה, ג., לוי, א. פ., קמה, ע., לביא, ש. ופנחסי, ב. (2006). מצבם של חיילים הומואים, לסביות וביסקסואלים בצה"ל. פורום מחקר: ארגון הנוער הגאה.

ששון-לוי, א' ו. לוי, ג' (2005). "קרבי זה הכי" - תלוי עבור מי: חיברות רפובליקנית, מעמד ואתניות בישראל, בתוך ח' גור (עורכת), מיליטריזם בחינוך (עמ' 220-244), תל אביב: בבל.

מקורת בשפה האנגלית

Allen, D. J., & Oleson, T. (1999). Shame and internalized homophobia in gay men. *Journal of Homosexuality*, 37, 33-43.

Badinter, E. (1995). *On masculine identity*. New York: Columbia University Press.

Barron, J. M., Struckman-Johnson, C., Quevillon, R., & Banka, S. R. (2008). Heterosexual men's attitudes toward gay men: A hierarchical model including masculinity, openness, and theoretical explanations. *Psychology of Men & Masculinity*, 9, 154-166.

Ben-Ari, E. (1998). *Mastering Soldiers: Conflicts, emotions and the enemy in an Israeli military unit*. Oxford, UK: Berghahn.

Berrill, K. T. (1990). Anti-gay violence and victimization in the United States: An overview. *Journal of Interpersonal Violence*, 5, 274-294.

Brannon, R. & Juni, S. (1984). A scale for measuring attitudes about masculinity. *Psychological documents*, 14, 6-7.

Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.

Davies, M. (2004). Correlates of Negative Attitudes Toward Gay Men: Sexism, Male Role Norms, and Male Sexuality. *The journal of Sex Research*, 41, 259-266.

Fassinger, R. (1991). The hidden minority: Issues and Challenges in working with lesbian women and gay men. *Counseling Psychologist*, 19, 157-176.

Fein, O. (in preparation). Integrative gender model of male homophobia towards gay men.

Fischer, A. R., Tokar, D. M., Good, G. E., & Snell A. F. (1998). More on the structure of male role norms. *Psychology of Women Quarterly*, 22, 135-155.

Fisher, T. D., Davis, C. M., Yarber, W. L., & Davis, S. L. (2011). *Handbook of sexuality-related measures*. (3rd ed.). New York, NY. Routledge.

Glick, P., Gangl, C., Gibb, S., Klumpner, S., & Weinberg, E. (2007). Defensive reactions to masculinity threat: More negative affect toward effeminate (but not masculine) gay men. *Sex roles*, 57, 55-59.

Herek, G. M. (1986). On heterosexual masculinity: Some psychical consequences of the social construction of gender and sexuality. *American Behavioral Scientist*, 29, 563-577.

Herek, G. M. (2000). The psychology of sexual prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9, 19-22.

Herek, G. M. (2004). Beyond "homophobia": Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research and Social Policy: A Journal of the NSRC*, 1, 6-24.

Hudson, W. W., & Ricketts, W. A. (1980). A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*, 5(4), 357-372.

Kaplan, D. & Ben-Ari, Eyal. (2000). Brothers and Others in Arms: Managing Gay identity in Combat Units of the Israeli Army. *Journal of Contemporary Ethnography*, 29, 396-432.

Katz-Wise, S. L., & Hyde, J. S. (2012). Victimization experiences of lesbian, gay, and bisexual individuals: A meta-analysis. *Journal of Sex Research*, 49, 142-167.

Lebson, M. (2002). Suicide among homosexual youth. *Journal of Homosexuality*, 42, 107-117.

Lesbians respond [Letter to the editor]. (1972, July 10). *The Great Speckled Bird*, p. 4.

Levant, R. F., Rankin, T. J., Williams, C., Hasan, N. T., & Smalley, K. B. (2010). Evaluation of the factor structure and construct Validity of the Male Role Norms Inventory-Revised (MRNI-R). *Psychology of men and masculinity*, 11, 25-37.

McDermott, R. C., Schwartz, J. P., Lindley, L. D. & Proietti, J. S. (2013). Exploring Men's Homophobia: Associations with religious Fundamentalism and Gender Role Conflict. *Journal of Psychology of Men & Masculinity*, 60(1), 127-136.

Murphy, D. (2006). Homophobia and psychotic crimes of violence. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 17, 131-150.

Nagoshi, J. L., Adams, K. A., Terrell, H. K., Hill, E. D., Brzuzy, S., & Nagoshi, C. T. (2008). Gender differences in correlates of homophobia and transphobia. *Sex Roles*, 59, 521-531.

Parrott, D. J. (2009). Aggression toward gay men as gender role enforcement: Effects of male role norms, sexual prejudice, and masculine gender role stress. *Journal of Personality*, 77, 1137-1166.

Pleck, J. H. (199). The gender role strain paradigm: An update. In R.F. Levant & W.S. Pollack (Eds.), *A new psychology of men* (pp. 11-32). New-York: Basic Books.

Rye B. J., Meaney G. J. (2010). Measuring Homonegativity: A Psychometric Analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science, 42*, 158-167.

Sinn, J. S. (1997). The predictive and Discriminate validity of masculinity ideology. *Journal of research in personality, 31*, 117-135.

Stark, L. (1991). Traditional Gender Role Beliefs and Individual Outcomes: An Exploratory Analysis. *Sex Roles, 24*, 639-649.

Theodore, P. S., & Basow, S. A. (2000). Heterosexual masculinity and homophobia: A reaction to the self? *Journal of homosexuality, 40*, 31-48.

Thompson, E. H. (1990). Courtship violence and the male role. *Men's Studies Review, 7*, 4-13.

Thompson, E. H., Jr., & Pleck, J. H. (1986). The structure of male role norms. *American behavioral scientist, 29*, 531-543.

Thompson, E. H., Jr., & Pleck, J. H. (1995). Masculinity ideologies: A review of research instrumentation on men and masculinity. In R. F. Levant & W. S. Pollack (Eds.), *A new psychology of men* (pp. 129-162). New York: Basic Books.

Thompson, E. H., Pleck, J. H., & Ferrera, D. L. (1992). Men and masculinities: Scales for masculinity ideology and masculinity- related concepts. *Sex roles, 27*, 573-607.

Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. New York: St. Martin's Press.

Winberger, L. E. & Milham, J. (1979). Attitudinal homophobia and support of traditional sex roles. *Journal of homosexuality, 4*, 237-246.

Whitney, B. E. Jr. (2001). Gender role variable and attitudes toward homosexuality. *Sex roles, 45*, 691-721.

Whitley, J., & Bernard, E. (2009). Religiosity and attitudes toward lesbians and gay men: A meta-analysis. *International Journal for the Psychology of Religion*, 19, 21-38.

Wilkinson, W. W. (2004). Authoritarian Hegemony, Dimension of masculinity, and male antigay attitudes. *Psychology of Men & Masculinity*, 5, 121-131.

Wright, L. W., Adams, H. E., & Bernat, J. A. (1999). The Homophobia Scale: Development and validation. *Journal of psychopathology and behavioral Assessment*, 21, 337-347.

מקורות אינטרנטיים

בוחבוט, א. (2013). מסתמן: לראשונה טרנסקסואליות מוצהרת תתגייס לצה"ל. מתוך: *וואלה! חדשות*. נדלה בתאריך ה-12.6.2013 מ-

<http://news.walla.co.il/?w=%2F2689%2F2667414>

פסו, ר. (2012). שילוב הקהילה הגאה בצה"ל הוא מהמתקדמים ביותר בעולם. מתוך: *אתר צה"ל*. נדלה בתאריך ה-15.8.2013 מ-

<http://www.idf.il/1133-15964-he/Dover.aspx>

קובוביץ, י. (2013). המשטרה: הרצח בבר נוער היה נקמה על אונס קטין בידי פעיל בקהילה. מתוך: *אתר הארץ*. נדלה בתאריך ה-10.10.2013 מ-

<http://www.haaretz.co.il/1.2043250>

שילה, ג., פזמוני-לוי, א., וקפרא, א. (2011). תקציר מחקר גאים במדים 2011. *ארגון הנוער הגאה*. נדלה בתאריך ה-12.6.2013 מ-

<http://igy.org.il/wp-content/uploads/2011/08/%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%99%D7%A8-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8-%D7%92%D7%90%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%9D-2011-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%991.pdf>

Federal Bureau of Investigation. (2011, November). Uniform crime reports hate crime statistics, 2010.

<http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/hate-crime/2010/index>

נספחים

נספח 1- פתיח

שלום רב,

שמנו נופר בלנק ורובי זהבי ואנו סטודנטים שנה ג' במכללה האקדמית תל אביב-יפו בפקולטה למדעי-ההתנהגות.

אנו מודים לך על ההקדשה מזמנך והשתתפותך במחקר שמטרתו להעמיק את הידע בנושא עמדות לגבי גבריות והומוסקסואליות, בקרב חיילים גברים בצה"ל.

1. משך זמן ההשתתפות במחקר הוא מפגש אחד שאורכו **15 דקות** של מילוי שאלונים.
2. בזמן מילוי השאלונים, הנך מתבקש **לקרוא בעיון את ההוראות ולענות על השאלות**. במידה ותתקל בבעיה כלשהי אתה מוזמן לפנות לנסיינים.
3. **השאלונים ימולאו בעילום שם** והנתונים שיתקבלו מהם ישמשו לצרכי מחקר זה בלבד ולא יעשה בהם שימוש נוסף.
4. אינך חייב לענות על כל השאלות: במידה ותרגיש אי נוחות תוכל להפסיק את מילוי השאלונים בכל שלב. חלק מן השאלות שתפגוש עוסקות בנושאים רגישים כגון: עמדות לגבי גבריות, הומוסקסואליות ונושאים רלוונטיים אחרים. **במידה ותרגיש אי נוחות גוברת, באפשרותך לבקש ליצור עמנו קשר כדי לשוחח על כך**.
5. השתתפות במחקר **תתרום להעמקת הידע** בנושא ההומופוביה בישראל ובאופן ממוקד תסייע למחקרנו במסגרת עבודת הגמר שלנו.
6. למען שמירה על פרטיותך, לאחר מילוי השאלונים, יאספו השאלונים למעטפה אטומה על-ידי הנסיינים. התחייבותנו היא לפתוח את המעטפה רק לאחר הצטברות של לפחות 5 שאלונים. בהמשך, השאלונים ישמרו על-ידנו במקום בטוח ויקראו רק על-ידינו ורק בתנאים שיאפשרו פרטיות מלאה.
7. **שים לב, מילוי שאלון זה מבטא את הסכמתך להשתתפות במחקר. הפסקת מילוי השאלון בכל שלב תחשב כביטוי לכך שחזרת מהסכמתך להשתתף ובמקרה זה לא יעשה כל שימוש בפרטים שמילאת!**

בתום המחקר תוכל לקבל **פרטים נוספים** בוועדת האתיקה של המכללה האקדמית של תל-אביב יפו ע"י טופס DEBRIEFING. בנוסף, ניתן לפנות אלינו במייל: Ruby.zehavi@gmail.com

Nofar.blank@gmail.com

בתודה מראש,

רובי זהבי ונופר בלנק.

נספח 2 - שאלון פרטים דמוגרפיים

אנא מלא את הפרטים הבאים:

גיל: _____

מצב משפחתי: רווק/ נשוי/ גרוש/ אלמן

השכלה: יסודית/ תיכונית/ אקדמית

מצב כלכלי: הרבה מתחת לממוצע/ קצת מתחת לממוצע/ ממוצע/ מעט מעל הממוצע/ הרבה מעל הממוצע

ארץ לידה: _____

ארץ המוצא של האם: _____

ארץ המוצא של האב: _____

אזורים מגורים: צפון הארץ/ יהודה ושומרון/ גוש דן/ השפלה/ ירושלים והסביבה/ דרום הארץ

עיר מגורים: _____

זמן בשירות: _____

דרגה: _____

יחידה בצה"ל: _____

אופי השירות: קרבי/ לא קרבי

דת: יהודי/ נוצרי/ מוסלמי/ דרוזי/ אחר: _____

מידת דתיות: חילוני/ מסורתית/ דתי/ חרדי

לדעתך, עד כמה את הליברלי לעומת שמרן?

ליברלי מאוד/ די ליברלי/ לא ליברלי ולא שמרן/ די שמרן/ שמרן מאוד

נספח 3 - סולם קינזי

למי אתה נמשך מינית? סמן על הסקלה:

6	5	4	3	2	1	0
לגברים בלבד	לגברים בעיקר	לגברים קצת יותר	לגברים ולנשים באופן שווה	בעיקר לנשים	לנשים קצת יותר	לנשים בלבד

אנא קרא את תיאור המקרה המוצג לפניך בעיון, וענה על השאלות שאחריו באמצעות סימון על הסולם.

גיא, חייל בן 20, גר במרכז הארץ ומשרת בצה"ל. מפקדיו מרוצים ממנו מאוד ואף לוחצים עליו לצאת לקורס קצינים, אך גיא עדיין לא החליט אם הוא מעוניין בכך מפני שהוא מתבאס לחתום על קבע, למרות שהוא נהנה משירותו הצבאי, ואוהב את חבריו ליחידה. בזמנו הפנוי, כשהוא לא בצבא, הוא אוהב לבלות זמן עם המשפחה, עם החברים, ובמיוחד עם בן זוגו, אתו הוא במערכת יחסים מזה כשנה. בנוסף, גיא אוהב ספורט ויוגה והוא מתאמן בחדר-כושר בסופי שבוע ומשתדל לשמור על תזונה נכונה. כמו-כן, הוא אוהב לצאת למסיבות, לפעמים למסיבות של הומואים ולסביות אבל לא רק. הוא אוהב לקרוא, לבשל ולצאת לטיולי שטח עם הטרקטורון החדש שאביו קנה לו כמתנת גיוס יחד עם חבריו, שמצטרפים עם הטרקטורונים, והאופנועים שלהם.

ענה על השאלות הבאות באמצעות סימון על הסולם:

1. האם היית רוצה שגיא ישרת אתך באותה היחידה?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

2. האם היית רוצה לחלוק עם גיא אוהל/חדר בצבא?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

3. האם היית רוצה שגיא יהיה אחד מהחבריה שלך?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

4. האם היית רוצה לצאת למסיבות יחד עם גיא?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

5. האם היית רוצה להצטרף לטיולי שטח עם גיא וחבריו על הטרקטורון והאופנועים?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

6. האם היית רוצה שגיא יהיה המפקד שלך בצבא?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

7. האם היית רוצה שגיא יהיה בצוות שלך בצבא?

מאוד רוצה 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7 מאד לא רוצה

נספח 5-שאלון הומופוביה

אנא קרא את השאלות הבאות בעיון, וענה עליהן לפי הסקאלה הנמצאת בראש הטבלה.

מסכים לא בהחלט	לא מסכים	מסכים ולא מסכים באותה מידה	מסכים	מסכים בהחלט	
5	4	3	2	1	הומואים עושים אותי עצבני
5	4	3	2	1	להומואים מגיע את מה שהם מקבלים
5	4	3	2	1	הומוסקסואליות מקובלת עלי
5	4	3	2	1	אם הייתי מגלה שחבר שלי הוא הומו, הייתי מסיים את החברות בינינו
5	4	3	2	1	אני חושב שהומואים לא צריכים לעבוד עם ילדים
5	4	3	2	1	אני נוהג ללגלג על הומואים
5	4	3	2	1	אני נהנה מחברתם של הומואים
5	4	3	2	1	נישואין של הומואים מקובלים עלי
5	4	3	2	1	אני קורא לאנשים שאני חושד שהם הומואים "אוכל בתחת" או "מתרומם"
5	4	3	2	1	לא משנה לי אם החברים שלי הומואים או סטרייטים
5	4	3	2	1	לא יציק לי אם אגלה שחבר קרוב שלי הוא הומו
5	4	3	2	1	הומוסקסואליות היא לא מוסרית
5	4	3	2	1	אני צוחק על הומואים ומספר בדיחות עליהם
5	4	3	2	1	אני מרגיש שאי אפשר לסמוך על בן-אדם שהוא הומו
5	4	3	2	1	אני חושש שהומואים ינסו להתחיל איתי
5	4	3	2	1	ארגונים שמנסים לקדם זכויות להומואים הם חיוניים
5	4	3	2	1	פגעתי בעבר ברכוש של הומואים
5	4	3	2	1	ארגיש בנוח אם שותפי לחדר יהיה הומו
5	4	3	2	1	אם הומו ינסה להתחיל איתי, אכה אותו
5	4	3	2	1	פעילות הומוסקסואלית לא צריכה להיות בניגוד לחוק
5	4	3	2	1	אני משתדל להימנע מהומואים
5	4	3	2	1	לא מפריע לי לראות שני הומואים ביחד בפומבי
5	4	3	2	1	כשאני רואה הומו אני חושב "איזה בזבוז"
5	4	3	2	1	כשאני פוגש מישהו אני מנסה לגלות אם הוא הומו

5	4	3	2	1	יש לי יחסים רעועים עם אנשים שאני חושד שהם הומואים
---	---	---	---	---	---

נספח 6-שאלון אימוץ אידיאולוגיה גברית מסורתית

לא מסכים בהחלט			מסכים ולא מסכים באותה מידה			מסכים בהחלט	
7	6	5	4	3	2	1	1. הצלחה בעבודה צריכה להיות מטרה מרכזית בחייו של גבר
7	6	5	4	3	2	1	2. הדרך הטובה ביותר עבור גבר לזכות לכבוד מצד אחרים היא להשיג עבודה, לקחת אותה ברצינות ולבצע כראוי
7	6	5	4	3	2	1	3. גבר חייב לעבוד למען משפחתו בעבודה הכי רווחית שהוא יכול
7	6	5	4	3	2	1	4. גבר צריך באופן כללי לעבוד שעות נוספות כדי לעשות יותר כסף, כל זמן שיש לו הזדמנות
7	6	5	4	3	2	1	5. גבר ראוי תמיד לכבוד מצד אשתו וילדיו
7	6	5	4	3	2	1	6. חשוב לגבר לזכות כל הזמן לכבוד והערצה מצד כל מכריו
7	6	5	4	3	2	1	7. גבר אף פעם לא צריך לוותר או לסגת בפני בעיה
7	6	5	4	3	2	1	8. אני מעריך גברים אשר לחלוטין בטוחים בעצמם
7	6	5	4	3	2	1	9. גבר צריך לחשוב על כל דבר בקור רוח והגיון, ולהיות בעל סיבות הגיוניות לכל מעשיו
7	6	5	4	3	2	1	10. גבר צריך תמיד לנסות להציג מראה בטוח אפילו כשאינו מרגיש כך באמת
7	6	5	4	3	2	1	11. גבר מוכרח להסתדר בכוחות עצמו ולא להיות תלוי באחרים
7	6	5	4	3	2	1	12. כשגבר מרגיש מעט כאב הוא צריך לנסות לא להראות זאת יותר מדי
7	6	5	4	3	2	1	13. איש לא מכבד גברים שמרבים לדבר על דאגותיהם, פחדיהם ובעיותיהם
7	6	5	4	3	2	1	14. מוטו מתאים לגברים יהיה : "כשהגלים מתחזקים החזקים מתגלים"
7	6	5	4	3	2	1	15. אני חושב שגברים צעירים צריכים לנסות להפוך לחסונים, גם אם אינם גדולים פיזית
7	6	5	4	3	2	1	16. אגרופים לעתים הם הדרך היחידה לצאת ממצב רע
7	6	5	4	3	2	1	17. גבר אמיתי נהנה להסתכן מדי פעם
7	6	5	4	3	2	1	18. במצבים מסוימים גבר צריך להיות מוכן להשתמש באגרופים, גם כשאשתו או חברתו מתנגדות
7	6	5	4	3	2	1	19. גבר תמיד צריך לסרב לקרב, גם אם נראה שאין דרך למנוע אותו
7	6	5	4	3	2	1	20. מפריע לי שגברים עושים דברים שאני מחשיב "נשיים"
7	6	5	4	3	2	1	21. גבר שתחביביו הם אפייה, תפירה והליכה לבלט דוחה אותי
7	6	5	4	3	2	1	22. זה מביך עבור גבר לבצע עבודה שבדרך כלל מבצעת אישה
7	6	5	4	3	2	1	23. אני אציע לגבר להמשיך לחפש עבודה במקום לקבל עבודה כמזכיר, אלא אם כן הוא ממש נואש
7	6	5	4	3	2	1	24. אם אני שומע על גבר שהוא מעצב שיער ומבשל ארוחות גורמה, אני בספק כמה גברי הוא
7	6	5	4	3	2	1	25. טוב לילד זכר, ללמוד לבשל, לתפור, לנקות את הבית ולדאוג

26. זה יהיה מעט מטופש או מביך אם חבר שלי יבכה בגלל
סצנת אהבה בסרט

7 6 5 4 3 2 1

נספח 7 - אישור ועדת האתיקה

נופר ורובי שלום,

מחקרכם "הומופוביה בקרב חיילים גברים הטרוסקסואליים בצה"ל וזיקתה לאימוץ תפיסת
אידאולוגיה גברית מסורתית" אושר בתאריך ה- 03.06.2013.

מס' האישור הוא 2013115.

אנא הגישו אישור זה עם עבודתכם.

בברכה,

וועדת האתיקה